

LUDUS

POZORIŠNE NOVINE ■ BROJ 133 ■ MART 2006. ■ GODINA XIV ■ CENA 50 DINARA

U OVOM BROJU:

- 27. MART, MEĐUNARODNI DAN POZORIŠTA
- Siniša Kovačević: DRAMA JE CARICA RODOVA
- Lane Gutović i Nebojša Dugalić: PRVI PUT ZAJEDNO NA SCENI
- Naši u svetu: SAŠA U RIMU, MAJA U LONDONU, DRAGANA U TORINU
- Svet kod nas: MEĐUNARODNI POZORIŠNI FESTIVAL SLAVIJA, PETI PUT
- Pitali smo ciljnu grupu: IDE LI, I ŠTA MISLI O POZORIŠTU

O TURBO-URBO POZORIŠNOJ KRITICI

Na zahtev nekolicine naših uvaženih članova, a uz saglasnost autorke, prenosimo integralan tekst Tanje Mandić Rigonat iz Vremena, 8.3.2006. Smatramo da se radi o staleškom pitanju i zbog toga činimo izuzetak štampajući već objavljen tekst. Možda ćemo time otvoriti polemiku na temu kritike u savremenom pozorišnom životu.

Tanja Mandić-Rigonat, pozorišna rediteljka

U poslednje vreme u našem društvu zločin se intelektualizovao. Sve je više obrazovanih zločinaca i onih na visokim položajima.

Ovo su reči švedskog pisca Vilhelma Moberga, čija je drama *Sudija*, u mojoj režiji, na sceni Narodnog pozorišta, razgnevila kritičara "Vremena" Ivana Medenicu.

Njegova "kritika" predstave razgnevila je mene, pa ću ovom svojom javnom reakcijom prekršiti mazohistički zavet ćutanja, koji vlada među nama koji pravimo pozorišne predstave, kada su posređi KRITIKE koje to zapravo i nisu, već nekontrolisane bujice uvreda i narcisoidnih izleta u pozorišni svet.

Pljuvački diskurs, koji vlada u medijskom prostoru, sa političarima kao akterima, odavno se preselio i u kulturni, samo prikriven pseudointelektualnim oreolom. Takva je ocena dramskog teksta kao GLUPAVOG, iz čega proizlazi da smo svi mi koji smo po GLUPAVOM tekstu pravili predstavu i poverovali u pozorišni potencijal GLUPAVOG teksta, GLUPI.

GLUPA je naravno i publika koja aplaudira između scena i ovacijama nagrađuje glumce i predstavu na kraju izvedenja.

Tu GLUPAVU atmosferu u pozorištu i GLUPAVU interakciju publike i predstave, osetio je PAMETNI kritičar, na prvoj GLUPAVOJ reprizi.

Iz njegove kritike čitaoci, potencijalni gledaoci (GLUPACI), nisu mogli saznati da je Vilhelm Moberg jedan od najizvodenijih švedskih autora, da su po njegovim delima snimljeni mnogobrojni filmovi, da je on i romanopisac i da je drama *Sudija* izvođena širom Evrope. (Koliko li je nas GLUPAVIH u Evropi koji smo posegnuli za GLUPAVIM Mobergovim tekstom kako bismo rekli nešto o do pornografskih razmera korumpiranom društvu, koje svojim mehanizmima represije melje pojedinca koji pokušava da se bori za pravdu?

Mogli su samo pročitati da kritičar zamera što nije izvedena neka Ibzenova drama. Ne znam da li je nekome u Evropi gde je drama igrana palo na pamet da postavlja pitanje čemu Moberg kad postavlja Ibzen? Kritičar bi morao da upozna čitaoca sa likom i delom pisca koji nije klasik, makar on po njegovom mišljenju bio bezvredan.

Kritičar bi morao da upozna čitaoca šta smo mi stvarajući predstavu od teksta napravili, pogotovo što je originalni tekst adaptiran.

Morao bi da pročita i originalnu dramu i adaptaciju. Ja pouzdano znam da kritičar "Vremena" to nije uradio.

Morao bi da izvesti o tome za kakav estetski pristup smo se opredelili, na koji način je tekst upotrebljen u sklopu pozorišne celine. Dobra predstava može da nastane i "režijom telefonskog imenika", i u tom slučaju pretpostavljam da bi se kritičar pozabavio analizom predstave kao celine, a ne analizom imena i prezimena iz imenika.

Ali studiozna kritika zahteva izvestan intelektualni napor da se kritičar udubi, razmisli o viđenom, a ne da nudi autoru svoje "inventivne" recepte iz pozorišnih fioka... zašto nisam na primer posegnula za Brehtovom poetikom, stilizacijom, agitkom, moralitetom...

Kritičar bi morao da poseduje i talent, ali... čak i u odsustvu talenta mora imati poštenje...

To bi sve kritičar morao, pod pretpostavkom da ga zanima predstava...

Ali u varijanti kad kritičar umisli da je on SUDIJA - vlasnik znanja o pozorištu, koji je iznad pozorišnih stvaralaca i dela, prema kojima nema ama baš nikakvu obavezu da ih tumači, analizira i shvati uprkos sopstvenom ukusu, to se ne dešava. Takav stav ga je i omeo da prepozna očigledan multimedijalni moralitet koji smo napravili i koji funkcioniše sudeći po dosadašnjim izvođenjima kao živi teatar, a ne mrtvački koncept. Ja

mogu više da volim Kafku nego Agatu Kristi, ali mi ne pada na pamet da negiram vrednosti koje nisu kompatibilne mom ukusu.

Strašno je što kroz kritike projevaju težnje da mi koji stvaramo predstave treba da režiramo snove kritičara, njegove doživljaje i koncepte. A ne da stvaramo svoje poetike. Zbog takvih "želja" dolazi do ozbiljnih nesporazuma...

Zato je moguće u našoj zemlji čitati o istoj predstavi potpuno različite kritike i pozitivne i negativne, a da o predstavi ništa ne saznamo, već samo i isključivo o ukusu kritičara, o njegovom psihičkom stanju ili ideološkim nazorima. Jer predstave su zamorčići, pa ih je moguće ubijati "legalno i po zakonu" - nadrikritikama.

Kritičar bi morao da izvesti potencijalne gledaoce o tome kako publika reaguje na viđeno, da li napušta predstavu ili skandira na kraju. Dakle, da li predstava ostvaruje komunikaciju ili ne i kakvu? Nekada je moguće da reditelj namerno zaigra na kartu iritacije publike i priželjkuje izazivanje šoka i napuštanje predstave. Ali, publika je odavno potcenzurirana kategorija, što je abnormalno kad je reč o umetnosti trenutka kakvo je pozorište.

Pre deset godina, 1996, dok je pisao u Miloševićovoj "Politici", Ivan Medenica je napisao o predstavi *Lolita* kritiku u kojoj je "zaključio" da jedino u čemu se akteri predstave slažu jeste to da mrze pozorište.

U proteklih deset godina, režirala sam, iz ljubavi prema umetnosti pozorišta, mnogobrojne predstave i u ovom trenutku se na beogradskim scenama igra osam predstava koje potpisujem kao rediteljka.

U proteklih deset godina, Ivan Medenica je ispisivao kritike kojima je projevavala mržnja prema svemu, svemu što nije njegov ukus, posebno napadajući glumce raznim bizarnim opaskama iz kojih se moglo zaključiti da svaki sufler zna više o glumi od njega. I kad je hvalio ono što radim, u tim kritikama nisam prepoznavala svoje predstave.

U proteklih deset godina, Ivan Medenica je promovisao sarkazam kao oblik intelektualne nemoći, uvredu kao sredstvo analize u odsustvu znanja o umet-

nosti glume, režije, scenografije, kostimografije, duboki intelektualni provincijalizam maskiran evropejstvom, pozorišni konzervativizam koji umišlja da poseduje sluh za novo i moderno, a nema sposobnost ni na nivou bukvalnog i očiglednog ni da valjano prepriča viđeno.

Jedno od svojstava provincijalne duše je negacija DRUGOG, drugačijeg, odsustvo radoznalosti da se razume različitost, ukoliko rigidnost.

Kad je predstava *Sudija* u pitanju, intelektualno korumpiran čovek ni ne može da je analizira jer se i sam pojavljuje kao lik iz nje. Deklarisati se kao promoter evropskih vrednosti, ma šta to značilo, a savršeno se namestiti za uspešno i inteligentno radikalno poentiranje u prljavoj priči oko Sterijnog pozorja, slučaj obrađen na stranicama "Vremena", a sve zbog mesijanske ideje o sopstvenom značaju, krajnje je kontraktorno.

Ali moguće... Kakva je to ljubav prema "svom" konceptu! Kakvo potcenjivanje drugih.

Pozorište u Srbiji nije mrtvo, ali je mnogo onih koji ga sahranjuju, a ti najmanje dolaze iz redova ljudi koji pozorište stvaraju. Ivan Medenica je samo jedan od likova iz čijih će tekstova naši potomci koje bude zanimala prošlost moći da zaključe da su u Srbiji živeli neki čudni ljudi koji su pisali o pozorištu, a mrzeli ga, ali sebe u ulozi SUDIJE mnogo voleli i ispisivali nadahnute "zločin" kritike.

Ne mora kritičar da voli ono što ja radim, ali ne sme da vredi ono što ne razume ili odbija da razume ili jednostavno nema talenta da shvati, a da pritom agresivno promovise TURBO-URBO stil u kulturi. Lično ne vidim nikakvu razliku između onoga što radi aktuelni ministar kulture kad vredi umetnike i naziva ih protuvama i sektašima i onoga što u svojim kritikama, godinama, radi Ivan Medenica.

**U skladu sa Statutom SDUS-a,
Predsedništvo
Saveza dramskih umetnika
Srbije (SDUS)
zakazuje**

**XI REDOVNU IZBORNU
SKUPŠTINU
SAVEZA DRAMSKIH UMETNIKA
SRBIJE
za 26. maj 2006. godine**

**Tačno vreme, mesto i dnevni
red biće objavljeni u dnevnom
listu *Politika* i u narednom
Ludusu.**

KO SANJA SANU?

E-mail anketa (NASTAVAK)

PITAMO VAS:

Da li Vi smatrate da glumcima, rediteljima i ostalim pozorišnim i filmskim stvaralocima treba pružiti šansu da budu birani u SANU i koji su vaši argumenti? Ako smatrate da to nije potrebno, takođe nas zanimaju vaši argumenti. Isto pitanje postavili smo još nekolicini kolega a vaše odgovore objavićemo u LUDUS-u.

Srdačan pozdrav!

Poštovana kolegice Mirjana,

žao mi je što Vam već nisam odgovorila na pismo jer smatram da ste pokrenuli izuzetno značajnu inicijativu.

U vreme kada sam bila Rektor Univerziteta umetnosti, bila sam zamolila kolegu Svetozara Rapajića, da pokuša da napravi tekst, koji bi mi onda kao Univerzitet usvojili - i poslali Akademiji nauka i umetnosti. Međutim, ni on nije našao vremena da to uradi, a ni ja, da na tome više insistiram - što je svakako velika greška.

(U tom trenutku mislila sam da smo mogli odabrati nekoliko velikih umetnika - poput Mijača, Makavejeva... i da kroz njihovo delo pokažemo sve argumente zašto bi to bilo neophodno...)

Stoga zdušno podržavam ovu inicijativu. Mislim da bi možda kolega Radoslav Lazić mogao da da dobru argumentaciju jer se bavio teorijski - fenomenološki umetnošću glume, a naravno doktorirao je na umetnosti režije.

Ne znam da li je sada kasno da pišem - ali ni nemam vremena za neku veliku elaboraciju - stoga samo nekoliko reči, ako vam je to još aktuelno.

Stvaralački, autorski karakter pozorišne i filmske umetnosti ne može se dovoditi u pitanje. Velika rediteljska imena obeležila su istoriju teatra od 19. veka i kako se do tada istorija teatra prati kroz tekst, u 20. veku ona se prati kroz velika rediteljska, a danas već i koreografska imena. (Od Pitera Bruka do Pine Baus, na primer).

Filmska i pozorišna umetnost su za 20. vek ono što je roman bio za 19, a

slikarstvo i skulptura za Renesansu, dakle, umetnička forma jedne epohe.

Filmska i pozorišna umetnost su oni domeni stvaralaštva po kojima smo mi prepoznatljiviji u svetu, od Aleksandra Petrovića, preko Dušana Makavejeva do Emira Kusturice. Gde izlazimo iz mediokritetstva i prosečnosti.

Iako Aleksandar Petrović nije doživeo da postane član Akademije, Dušan Makavejev i Dejan Mijač to svakako zaslužuju i vreme je da im se to omogući.

Da ne govorimo da je jedan od scenarista Kusturićinih filmova već u Akademiji (Dušan Kovačević), a Kusturica sigurno nije samo "interpretator" njegovih scenarija...

S druge strane, umetnost glume je izuzetno kompleksna, a velike glumačke ličnosti, one koje svojim stvaralačkim postupkom uspeju da ostvare ne samo vrhunsko umetničko delo - već delo koje traje u vremenu i daje mogućnost empatije brojnim generacijama (nažalost, do skora je to bilo moguće samo filmskim umetnicima - Lorens Olivije, npr., ali evo i delo Zorana Radmilovića na video trakama trajni je podsticaj sve novim i novim generacijama i kolega i publike...)

Mnogo pozdrava
Milena Dragičević Šešić

Viktor Ugo Raskon Banda (V́ctor Hugo Rascón Banda) DRAMSKI PISAC IZ MEKSIKA

Roden je 1948. godine u Uruachi, rudarskom gradiću na severu Meksika. Ime koje mu je dala majka predodredilo je da postane pisac, a samo detinjstvo-dramski pisac. Njegova porodična kuća je istovremeno bila i sudnica u kojoj od prve mladosti sluša ispovesti onih kojima njegov deda treba da sudi, Viktor Ugo i sam postaje advokat.

Veoma rano napušta rodno mesto. Ipak, stalno će mu se vraćati, bilo fizički, bilo metaforički kao izvoru inspiracije za likove i priče koji su mu bliski, kao izvoru *raramuri** mudrosti i stranim uticajima (nemačkom, francuskom i španskom) prisutnim na rodnom mu tlu, da bi se tu suočio sa primerima otpora koje nose vetrovi sa severa Meksika.

Godine 1979. piše prvo dramsko delo "Glasovi na pragu," inovativni tekst koji prikazuje život dveju žena, jedne Nemice i druge *Tarahumara**, čiji su životi svedoci i vrhunca i propasti rudnika. "Ilegalci" je prva od njegovih drama izvedena na sceni koja je označavala početak karijere koju će karakterisati uspeh kod publike i priznanje kritike i akademskih krugova. Zahvaljujući svojim dramskim delima dobija više nacionalnih i međunarodnih priznanja: "Ramon Lopez Velarde" (1979), "Pozorište Naša Amerika" (1981), "Huan Ruiz de Alarcon" i "Rodolfo Usilji" (1993). Na predlog Nacionalnog instituta za umetnost i Nacionalnog saveta za kulturu i umetnost nedavno mu je dodeljena medalja "Havijer Viljaurutia".

Njegovo dramsko delo, pedesetak tekstova, ukazuje na složenost ljudskog bića i njegovog odnosa sa okolinom.

"Društvo jednog vremena oglašava se kroz svog autora", ističe Viktor Ugo.

Drame "Krijumčarenje" (1991), "Žena koja je pala sa neba" (1999), "Miris žene" (2001) ili "Apači" (2003) su putevi koji vode u podzemne svetove, istovremeno tragične i uzbudljive, gde žive bića koja nas gledaju pravo u oči ukazujući na nepravdu, bol, želju i društvenu marginalizaciju. Ženski likovi u delu Raskona Bande tema su brojnih istraživanja koja podvlače istančanost i dubinu kojom dramski autor prodire u duše i nemire žena. Pored drama zvanih "gorštačke", Viktor Ugo piše i urbane tekstove: "Hladno oružje" (1982), "Egzekutori" (1996) i "Klupa" (1997).

Viktor Ugo je plemeniti učitelj koji ohrabruje stvaralaštvo mladih i koji se stalno bori za stvaraoce u okviru Udruženja meksičkih pisaca, institucije kojom trenutno predsedava. Pozorišna zajednica prepoznaje u Raskonu Bandi jednu od najznačajnijih ličnosti, kako zbog njegovih dela tako i zbog značajnog učešća u kulturnom životu svoje zemlje.

Na nacionalnom nivou, njegova dramska dela su među najčešće postavljanim i objavljivanim.

Autor je i brojnih filmskih scenarija: "Teški dani", "Umreti u zalivu", "Plava plaža", "Mladi delinkventi", "Smrt oca Proa" i "Kalifornijska ruža".

Predsednik je Udruženja pisaca Meksika, savetnik u Nacionalnom savetu za kulturu i umetnost, predsednik Federacije udruženja i potpredsednik Međunarodne konfederacije udruženja pisaca i kompozitora.

**Raramuri ili Tarahumara* - indijansko pleme koje je odabralo da živi van moderne zapadne civilizacije.

SVETSKI DAN POZORIŠTA - 27. MART 2006.

Međunarodna poruka za Svetski dan pozorišta 2006.

Svetlo nade

Svaki dan bi trebalo da je Dan svetskog pozorišta, jer tokom poslednjih dvadeset vekova, pozorišna baklja uvek je plamtela u nekom delu sveta.

Oduvek se predskazivala smrt pozorišta, a posebno kada su se pojavili film, televizija i, sada, digitalni mediji. Tehnologija je osvojila scenu i obrušila se na dimenziju humanosti; eksperimenti su išli ka vizuelnom teatru, sličnom slikama u pokretu, teatru koji je odbacio reč. Bilo je predstava bez reči, ili bez svetlosti, ili čak bez glumaca, samo sa lutkama-manekenima i marionetama obasjavanim mnoštvom svetlosnih efekata.

Tehnologija je pokušala da pozorište pretvori u vatromet ili vašarsku predstavu.

Danas smo svedoci povratka glumca koji se obraća publici. Svedoci smo povratka reči na scenu.

Pozorište je odustalo od masovne komunikacije i prihvatilo sopstvena ograničenja postavljena prisustvom dva sučeljena bića koja razmenjuju osećanja, emocije, snove i nade. Scenska umetnost je odustala od pričanja priča u korist razmene ideja.

Pozorište zrači, obasjava, uznemirava, uzbuđuje, uznosi, otkriva, provocira, obrušava se na konvencije. Od svih umetnosti pozorište se prvo konfrontiralo sa prazninom, sa senkama i s tišinom da bi iznedrilo reč, pokret, svetlost i život.

Pozorište je živa materija koja se troši u samom trenutku nastajanja, ali se iz svog pepela uvek ponovo rađa. Ono je oblik magične komunikacije u kojoj svako i dobija i daje - nešto što ga menja.

Pozorište odražava iskonski čovekov strah i prodire u tajnu ljudske sudbine. Kroz pozorište se ne oglašavaju samo njegovi stvaraoći već savremeno društvo.

Pozorište ima vidljive neprijatelje: odsustvo umetničkog odgoja u detinjstvu, koje nas sprečava da ga otkrijemo i u njemu uživamo; siromaštvo koje se širi svetom udaljavajući gledaoce od scenskih prostora; indiferentnost i prezir vlasti koja bi trebalo da ga podstiče

Nekada su u pozorištu komunicirali bogovi i ljudi, danas se, pak, čovek obraća drugom čoveku. Zato pozorište mora biti veće i bolje od samog života. Pozorište predstavlja čin vere u vrednost mudre istine u jednom ludom svetu. To je čin vere u čovečanstvo odgovorno za sopstvenu sudbinu.

Život pozorišta treba podržavati kako bismo bolje razumeli šta nam se događa, kako bismo ukazali na bol i patnju koji nas okružuju ali i nazreli svetlo nade u haosu i košmaru svakodnevice.

Živeli svi učesnici pozorišnog rituala! Živelo pozorište!

Viktor Ugo Raskon-Banda,
dramski autor
(Victor Hugo Rascón-Banda)

TEATAR KAFE NA TAŠU

Beograd je ovih dana postao bogatiji za još jednu pozorišnu scenu. Sportski centar Tašmajdan neće više biti samo kuća sporta, već postaje i mesto kulture. U prostoru "Centar filma" uselio se "Teatar kafe" na čijoj sceni će nastupati bardovi našeg glumišta.

Estete noćnog života i ljubitelji zadržanog prostora, prigušenog osvetljenja, koji svoje "parče zemlje" ne pronalaze u takozvanoj "Silikonskoj dolini" moći će ubuduće da uz kafu, ali i pićence, uživaju u mono dramama i malim dramskim formama, a što da ne i kabareima. Boemski Beograd ponovo se vraća na

veliku scenu noćnog života velegrada, boreći se protiv "spejs" i "haj-tek" kafića i "fensi" klubova.

Čast da otvori novu scenu imao je Zijah Sokolović koji će u ovom novom ambijentu nastaviti da uveseljava retke "zverke" ovog grada. Uskoro će na sceni "Teatra kafea" izvesti Čehovljevu jednočinku "Medved".

Otvaranje ovakvog kluba, takozvane of-scene, koje su prava retkost u našem gradu, bila je ideja Dragana Nikolića. Uređivanje programa povereno je Ivani Mihić koja za sledeći mesec najavljuje gostovanje Mihajla Janketića i Tihomira

Stanića. Ovaj glumački tandem izvešće Platonove dijaloge.

Organizatori glumačkih večeri i osoblje "Teatar kafea" izražavaju nadu da će se dobra, vesela i opuštena atmosfera, koja je obeležila otvaranje novog prostora u našem gradu, ponoviti i idućih večeri. Prijatan ambijent uskoro će upotpuniti i veliko platno na kojem će biti prikazivani kulturni domaći i strani filmovi.

Sudeći po dobrim najavama i velikim očekivanjima, Beograd će izgleda početi da nalikuje evropskim metropolama u kojima značajno mesto zauzimaju neformalne scene gde neretko nastaju i velike predstave. Poželimo im sreću!

Isidora Masniković

20 GODINA VEČERNJE SCENE RADOVIĆ

Polovinom marta je proslavljeno 20. godina večernje scene Duško Radović predstavom *Sirano* u adaptaciji Ž.Rutsa u minucioznoj i decentnoj režiji Ane Đorđević, sa zanimljivom i odlično uklopljenom muzikom Nevene Glušice.

I sa odličnom ekipom mladih glumaca: Nikola Vujović, Aleksandra Širkić, Nenad Radović, Jovo Maksić, Nemanja Aćimović.

Posebno je interesantno što glumci sviraju uživo. Predstava funkcioniše kao džez priča koja mladima približava klasiku na moderan način.

Proslavi je prisustvovao i Primož Behler, osnivač ove scene. Promovisana je monografija Večernje scene Radović.

LA NOTTE BIANCA

Aleksandra Nikolić

Još u oktobru sam obećala pismo iz Rima, ali nikako da stignem. A ako me pitate šta to radim, mogu vam reći: niente. Samo koračam.

Prva rečenica na italijanskom koja mi je ušla u glavu bila je "Qui gioco io" - "Ovde se ja igram". To piše iznad crteža kućeta sa klempavim ušima na znaku kojim se određuje prostor gde četvoro nožni ljubimci mogu slobodno da vitlaju.

Kad sam stigla u Rim bio je kraj leta. Često su lile žestoke kiše. Mnogo se pisalo o terorizmu. Hodam kroz park Villa Borghese, projektovan daleke 1605. za kardinala Scipiona Borghesea. Ljudi džogiraju i po najjačem suncu sa sluškama na ušima. Uniformisana lica na konjima. Majke sa bebama na pikniku.

igrala stare predstave, ali neće biti proba. A glumac bez proba, to je, recimo, ... kao selo bez crkve. Prekidam glumačku jadikovku odlukom da je bolja akcija nego sekiracija i upoznajem vođu grupe. To je baka od 84 godine, neverovatne vitalnosti. I tako je kroz vežbe koje sam svakog četvrtka praktikovala sa tim ljudima koji časkaju čak i dok meditiraju počelo Ludi(ranje). U stvari, otkrivanje osnovnog značenja reči LUDUS. Po Vujakliji. I to na njenom latinskom izvoru. "Ludus, ludi", kaže Vujaklija, "latinska reč, pl. znači igre, javne igre, svečane priredbe starih Rimljana."

Da bih tu rečniku odrednicu čestito skapirala, bile su mi potrebne dobre cipele, jake noge, kakvo-takvo znanje

Klošar se brije i čita novine. Po jezeru ljubavni parovi u čamcima na vesla. Omorina. Ulazim u čuvenu galeriju.... Okolo su. arheološke škole, fontane, Shakespearov "Globe" (montažna varijanta), minijaturni bioskop i pozorište za decu, neoklasične statue. Gogolj, Gete, Njegoš, Bajron, Shawky. Spazila sam grupu ljudi u krugu koja izvodi lagane tai-či pokrete. Lepi su kao dobro uigrana pozorišna trupa. Krijem se iza borova (čest motiv na slikama talijanskih majstora). Virim, osećajući žestoku čežnju za igrom. Dolaskom u Rim, moj red, rad, mir, bez obzira na haos u kome živimo, prilično su poremećeni. Putovaću da bih

italijanskog, press-karta (sve što hoćeš da vidiš košta iznad 9 eura), džak knjiga, novine, po mogućnosti sveže.

Približavao se 17. septembar. Ceo grad je bio izlepjen plakatima koji u stilu Spinozine "Noć je suština, dan je skandal" pozivaju na praznik igre, belu noć (La notte bianca). Pet stotina kulturnih događaja u najrazličitijim gradskim prostorima. Državni i privatni muzeji, palate i bašte, bioskopi i pozorišta, istorijski arhivi, galerije, crkve, diskoteke i biblioteke, kulturni centri, umetničke škole, prodavnice i klubovi, sve je otvoreno i radi celu noć.

Zvezda italijanskog filma, showman i reditelj, pisac i glumac, Roberto Benigni, govorio je peto pevanje Danteove "Božanstvene komedije" na krcatoj Piazzii del Campidoglio, koju je projektovao Mikelandelo, lično. Kiša je pljuštala celu noć. Ja sam cedila odeću u društvu odličnog nemačkog kamernog orkestra i lutka Pulčinele koji se na sav glas prepirao sa lutkom Mocartom oko neke važne teme. U publici su sedeli i stari majstori, lutkari, štapovima istresali slapove vode iz cirade kojom smo bili prekriveni. Upadali su u predstavu sa lucidnim improvizacijama. Bilo je sasvim mokro, blisko i beskrajno zabavno.

A na drugom kraju grada sofisticirani komadi Martina Krimpa, mog omiljenog pisca nove engleske drame, koji se bave identitetom, terorizmom, mass medijima. Prikazivali su šest komada. I to što tamo nisam stigla rezultiralo je sasvim italijanskom bračnom svadom ispod jednog kišobrana koji se skršio od naleta vetra i emocije.

Gde ćemo sad? Na predstavu "La terra magica"? Tibetanska trupa gostuje u pozorištu Argentino. Trčimo duž ruševina iz petog veka pre n.e. Duboko dole među ostacima iz republikanskog doba leže neke ogromne mačke. Strahinja, moj sin, želi da snimi film pod naslovom "Sve mačke Rima". Čuli smo da na nekom trgu mačke lualice imaju svoj azil. Ali nismo znali da su tako debele. I da su smeštene baš ispred pozorišta u nedovoljno istraženoj zoni *area sacra* (largo di Torre Argentina). Nalazište se sastoji iz četiri hrama, licem prema istoku, čija božanstva nisu u potpunosti identifikovana. Ni trg ni pozorište nisu dobili ime po državi Argentini, nego po latinskom imenu grada Strazbura (Argentorum) - piše D. Nestić. Odatle je potekao majstor papških ceremonija J. Butchard koji je 1503. u blizini sagradio kuću u gotikorenesansnom stilu u kojoj je danas smešten Muzej pozorište umetnosti.

A mi se smeštamo u malenu ložu u crvenom brokatu, na prvoj galeriji, iz koje bi ispali prilikom naginjanja napred da nema ugrađene šipke. I parter je tesan za duge noge. I sarkofazi po muzejima su mali... Udaranjem u tradicionalne tibetanske instrumente - počinje predstava. Izlaze glumci i plesači u kostimima čiju maštu teško može da domaši visoka moda. I da nije ambicioznog reditelja koji predstavu pakuje u previše moderan postupak, bila bi zaista odlična.

Gledam na sat. U kamenoj scenografiji *Mercato di Troiano*, pijaci koja se u antičko doba smatrala svetskim čudom, gde se kupovala svila, mirođija sa Bliškog istoka, voće i riba, upravo počinje detaljna sudska analiza ubistva Julija Cezara u prisustvu Bruta, Kalpurnije, Kleopatre, itd., važnih svedoka istorije. Tekst - Corrado Augias i Vladimiro Polzchi, režija Giorgio Ferrara. Glumci Urbano Barberini, Paolo Bomazelli, Benedetta Buzellato Imena tih ljudi mi ne znače ništa. Ne poznajem grad, ulicama se krećem sa mapom u ruci, a i gužva je sve veća.

Posle detaljnog pregleda džepova i tašni, ulazimo u slabo osvetljenu Villu Medici (od 1666. središte Francuske akademije koja stipendira mlade umetnike) U čošku žena prebačena preko stola, prazna bela haljina kreće se vodena nevidljivom rukom. A na podu stilizovani, ritualni amblemi u blagom fluorescentnom odsjaju.

Kad smo već kod rituala, pročitala sam i svetski trend "Anđeli i Demoni" Den Brauna zato što se događa u Rimu. Ova knjiga stoji u centralnom, oltarskom delu svake knjižare uprkos tome što je autor između ostalog odvalio da rimske ulice smrdje na mokraću. Taj detalj, pored mnogih drugih, nije tačan. Naime, vlasti su naredile da u nedostatku javnih toaleta možeš da piškiš u svakom baru, ali na ulici, nikako. Ali trgovina je trgovina, a u tome su Latini nenadmašni.

A možda sam ovde i zato da bih formirala duh samoreklamerstva koji mi je vazda nedostajao. Ali to me, nažalost, ne zanima dovoljno. Ovde me, u stvari zanima "način življenja u kome se i najteži zadatak može obaviti, a da se čovek ne založi ceo", zanima me "disciplina koja pomaže prirodi umesto da je koči," zanima me mehanizam sile koji pogoduje slobodi.... I ta pitanja premeravam koracima. U nekim narednim šetnjama. A sada se uvlačim u karnevalsku povorku koja se nije uz brazilske i portorikanske zvuke, egipatski folk. Naravno, tu je i dobar jazz, rock, barokna muzika. Izložene pobedničke barke. Bajkovite scenografije za priče Kalvina, Lafontena i Grima.

Ovo je zaista bio praznik igre. Taj spektakl je gradu Rimu doneo prihod od 61.000.000 evra iako je većina programa bila besplatna. Hoteli i restorani - puni.

Taksisti radili cele noći. A dubretari su narednog jutra u svoja kola ubacili 260 tona dubreta.

Polazim na zasluženi odmor. Mokre cipele suše se nedelju dana zbog ogromne količine vlage u vazduhu, koja kostonboljom muči 90% italijanskih žena. Priča se i da muškarci imaju problem. U visokom procentu pate od dominantnih majki. Ali do tih psiholoških slojeva svojim iskustvom još nisam stigla.

Psihološki slojevi, podjednako važni kao i ovi estetsko-istorijski, za mene se nalaze na beogradskim ulicama, trgovima, pozorištima, arhivama, tajnim prolazima. Čini mi se da mogu da ih osetim u bilo koje doba dana i noći. Naše ludilo je otvoreno i radi cele godine. Možda bi bilo dobro da se satera u svetkovine igre, sa fiksiranim datumom.

Da se zna početak i kraj.

AUSTRIJSKO DRAMSKO TAKMIČENJE ZA SRBIJU I CRNU GORU - USLOVI TAKMIČENJA

Zadate teme: Govoriti o granicama - kakav je osećaj ljudi koji žive u vremenu političkih promena.

(1) **Uslovi učesća**

Kandidovati se mogu srpski i crnogorski autori i oni koji žive na teritoriji Srbije i Crne Gore.

Svaki autor može učestvovati samo jednim svojim komadom.

Komad mora da odgovara zadatoj temi.

Komad mora da bude koncipiran tako da u njemu mogu da glume pet glumaca.

Komad kojim se konkuriše ne sme biti izdavan niti insceniran.

Autori prepuštaju prava na komad organizatoru takmičenja.

Autor koji učestvuje na takmičenju svojim učesćem pokazuje da uvida uslove takmičenja.

Učestvovati je moguće odmah.

Krajnji rok za slanje je 01.12.2006 god.

(2) **Dokumenta koja je potrebno priložiti**

Pored predatog komada u originalu, potrebno je priložiti i prevod na engleskom jeziku. Prevod ne mora biti profesionalan.

Potrebno je priložiti obaveštenje o sadržaju, lista postavke kao i podaci o autoru (maksimum tri stranice).

Original i prevod je potrebno poslati na E-Mail adresu:

<http://us.f611.mail.yahoo.com/ym/Compose?To=contess@mooncraver.com>

- samo ukoliko autor nema mogućnosti da pošalje mejl radove slati poštom na adresu Austrijskog kulturnog foruma Beograd:

Kneza Sime Markovića broj 2 11000 Beograd - za drama konkurs.

Za izgubljene radove organizator ne snosi odgovornost.

Poslati radovi se ne šalju natrag autoru.

(3) **Uručivanje nagrade**

Žiri sastavljen od pet članova odabiraće od svih radova jedan koji će biti nagrađen novčanom iznosom od 3.500 evra. Pobednički rad će biti preveden na nemački jezik i objavljen. Pored toga ce nagrađeni komad biti izveden u Austriji na nemačkom jeziku. Na taj način pobednički komad dobija mogućnost da se izloži javnoj diskusiji.

Dokumentarna publikacija komada je moguća, ali se ne može garantovati sa trenutnog stanovišta.

Žiri će se sastati krajem 2006. godine kada će i objaviti pobednika.

Objavljivanje pobednika od strane žirija biće objavljeno poslednje nedelje februara meseca i to u najvažnijim mas - medijima Srbije i Crne Gore. Žiri će svoju odluku objaviti kroz pismeno, iscrpno i primereno obrazloženje. Ovim nadalje učesnicima koji ne budu nagrađeni žiri neće davati dalja obrazloženja, ni pojedinačno ni javno.

(4) **Žiri**

Žiri je sastavljen od dva austrijska predstavnika, dva predstavnika iz Srbije i Crne Gore i jednog neutralnog člana neke treće zemlje.

Za pitanja koja se odnose na takmičenje molimo da kontaktirate gospodina Kristijana Papkea, inicijatora i odgovornog za projekat, na sledeću E-Mail adresu:

<http://www.kultura.sr.gov.yu/christian.papke@mooncraver.com>

DAROVİ ZABORAVLJENIH PREDAKA

Dragana Bošković

Dvanaestog marta, u Torinu, dodeljena je Deseta Evropska nagrada za pozorište, Haroldu Pinteru. Specijalne nagrade, „za novu pozorišnu stvarnost“, primili su Oskar Koršunovas /Litvanija/ i Jozef Nad /Francuska/

Do pre nekoliko godina, PREMIO EUROPA PER IL TEATRO, Evropska nagrada za pozorište, dodeljivala se u Taormini, na Siciliji. Vispreni gospodin Alesandro Martinez, direktor festivala, vodio je taj značajni projekat Evropskog saveta, Uneska i različitih pozorišnih asocijacija uz pomoć eminentnog sveta i

žirija, na čijem čelu je uvek bio veliki pozorišni umetnik /Erland Jozefson, na primer/. Onda su sredstva presahla i Evropska nagrada za pozorište se ugasila.

Ove godine, pre početka Zimske olimpijade u Torinu, stiže poziv od Martineza, da prisustvujem/ovom novom izdanju Evropske nagrade za pozorište, na novom mestu.

Torino, grad automobila i čokolade, centar moćnog italijanskog Pijemonta/nama poznat po Zastavinim aranžmanima sa njima/ ima mnoge konotacije

Luca Ronconi, reditelj

poslovnosti, bogatstva, sporta. No, umetnički znak, zaista, nema. Zato je vest da će Nobelovac 2005. Harold Pinter, veliki pisac koji je nas, ovde, uvek podržavao i pominjao „u svojim molitvama,“ Evropsku nagradu primiti u Torinu, zvučala čudno.

No, čudo se, ipak, dogodilo.

Harold Pinter, teško bolestan, pravo iz bolnice, sa hemioterapije, stigao je u Teatar Karinjano, gde je gotovo sat vremena razgovarao sa Majkom Bilingtom. Pojedinačne intervjue je, uz izvinjenje, odbio. Zdravlje mu takav napor ne bi dopustilo. I još jedno čudo se zbilo: na dodeli Evropske nagrade za pozorište, posle Pinterovog kratkog govora zahvalnosti u kojem je, jasno, pomeo u poznatom maniru američke interese i Irak, na scenu *Teatra Karinjano* su, uprkos neverici oko šest stotina zvaničnika festivala, izašli Džeremi Ajronsi i Čarls Dans, u društvu Majkla Gembona i Penelope Vilton, *Gejt Teatar*, Dablin, režija Alan Stanford, da govore odabrane tekstove Harolda Pintera, pod naslovom „*Pinter Plays, Poetry & Prose*“. I posle toga su predvodili kolonu koja je otišla na gala prijem u dvorcu Gradske skupštine.

U Pinterovu čast, održan je simpozijum, na kojem su učestvovali teoretičari

drame i pozorišta iz čitavog sveta, pa i iz Amerike, koji se bave Pinterovim pozorišnim delom. Simpozijum je moderirao Majk Bilington, pozorišni kritičar „Gardijana“, koji slovi za najvećeg poznavaoća Pintera.

Imali smo priliku da vidimo, na sceni Teatra Gobeti, Pinterov pozorišni komad „*Novi svetski poredak*“, u režiji Rože Planšona, na francuskom jeziku. Komad, u četiri akta, govori o torturi, političkom nasilju i hipokriziji igre moći, naročito u svom poslednjem aktu, kada se igra poznati tekst, „*Parti tajm*“. Osim ove predstave i koncertnog izvođenja tekstova pri dodeli Evropske nagrade za pozorište, nijedan veliki Pinterov komad, „*Povratak*“, „*Nastojnik*“, „*Rodendan*“... nismo videli.

Jedan od dva dobitnika Specijalne evropske nagrade za novu pozorišnu stvarnost, Oskar Koršunovas, nije se pojavio ni na susretu upriličenom sa novinarima, u njegovu čast, niti u programu dodele nagrade. A bio je, kažu, u Torinu. I oputovao, iz privatnih razloga /!/. Ali, videli smo dve predstave ovog, ne samo po ponašanju subverzivnog Litvanca: „*Majstor i Margarita*“ Bulgakova i „*Igru žrtava*“ braće Plesnjakov, predstavnik Nove ruske drame. Obe predstave prepune divnih rešenja, začudnih scena, ritualne atmosfere, no preduge i naporne za gledanje.

Naš i francuski Jožef Nad se pojavio u Teatru Karinjano, primio nagradu i obratio se, sa scene, zvaničnicima. Zahvaljujući, izrazio je čuđenje što mu je dodeljena baš Evropska nagrada za pozorište. „*Ako dodete kod mene, u Kanjižu, moraćete 5km da izadete iz Evrope, a ako iz Kanjiže odete, ulazite u nju!*“. Izjava proprućena frenetičnim aplauzom, na koju se nadovezala obnarodovana novost, da su, u Uniju evropskih pozorišta, primljena tri nova teatra, *Teatro Stabile iz Torina*, koorganizator festivala, *Izraelski nacionalni teatar* i - *Jugoslovensko dramsko pozorište!*

Prikazan je samo film o Nađu i kratki, nekarakteristični inserti iz njegovih, nama vrlo dobro poznatih, magičnih predstava.

U toku festivala 'Premio Europa per il teatro', zvaničnicima su ponuđene i tri predstave u Italiji obožavanog, ostarelog /i po pozorišnoj estetici/ reditelja Luke Ronkonija: „*Troil i Kresida*“ Šekspira /pet sati trajanja/, „*Tišina komunista*“ /tri monologa, tri sata trajanja/ i „*Bibliotika*“, zanimljiv komad o medicinskoj etici, verbalan, ali igriv.

Održani su kongresi Unije evropskih pozorišta, Asocijacije pozorišnih kritičara i Internacionalnog instituta za mediteransko pozorište, koji započinje novu ODISEJU, po podunavskim zemljama.

Jovan Ćirilov je, čulo se, rekao Pinteru da je Slobodan Milošević umro, 11. marta, a vest nas je stigla pred konferenciju sa laureatom. „*Gospode Bože!*“, rekao je slavljениk. Ma šta to značilo.

BALKANSKI SAJAM SCENSKIH UMETNOSTI U SOLUNU

Na ovoj manifestaciji mogu da učestvuju umetnički direktori, organizacije, ustanove kulture, kao i samostalni umetnici

Pod pokroviteljstvom Organizacije za promovisanje grčke kulture i Ministarstva kulture Grčke, od prvog do četvrtog juna biće održan Prvi balkanski sajam scenskih umetnosti (*1st Balkan Performing Arts Market*) u Narodnom pozorištu Severne Grčke: Kraljevsko pozorište i Pozorište Društva za makedonske studije i u filmskoj dvorani „Aristotelios“ u Solunu.

Ova inicijativa, kako je istakla Georgija Iiopulu, direktorka Organizacije za promovisanje grčke kulture, prvi put se realizuje u regionu Balkana, a okuplja umetnike iz oblasti scenskih umetnosti iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske, Kipra, Makedonije, Grčke, Moldavije, Rumunije, Srbije i Crne Gore, Slovenije i Turske.

Balkanski sajam scenskih umetnosti pružiće umetnicima jedinstvenu priliku da ostvare komunikaciju sa velikim evropskim i svetskim festivalima i umetničkim centrima. Organizatori pozivaju sve umetničke direktore ovdašnjih festi-

vala, producentske kuće, organizatore i samostalne umetnike da što pre popune prijavu i konkurišu za učešće na Sajmu umetnosti, predstave svoje stvaralaštvo i tako ostvare kontakt sa umetnicima i grupama svih balkanskih zemalja.

Organizacije, institucije, grupe, društva i slobodni umetnici iz balkanskih zemalja mogu da učestvuju na Prvom balkanskom sajmu scenskih umetnosti u Solunu na tri različita načina. Umetnici koji se bave likovnom umetnošću mogu da se predstave u okviru programa „Izložba“. Izlagačima je ponuđeno da na svojim štandovima, koji predstavljaju mesto za izlaganje i komunikaciju sa zainteresovanim „kupcima“, koriste audio-video i štampani promotivni materijal.

Učesnici će moći da u toku sajma učestvuju i prate internacionalne kongrese, čija je glavna tema komunikacija stvaralaca, problemi njihovog predstavljanja na međunarodnom tržištu, ali i načini relaizovanja i finansiranja zajed-

ničkih programa Evropske unije. Organizatori su predvideli i program „Predstave“. Reč je o programu kratkih predstava (u trajanju od oko 30 minuta) koje će, pre svega, pratiti zvanični predstavnici profesija iz domena scenskih umetnosti, ali i određeni broj istraživača i studenata.

Organizatori će obezbediti svim učesnicima besplatne izložbene štandove, pokriti troškove tehničkih potreba predstava i ustupiti pozorišta za izvođenje programa. Takođe, organizatori će autorima omogućiti besplatan pristup svim umetničkim aktivnostima i manifestacijama koje će se održavati u vreme trajanja sajma. Učesnici, međutim, sami pokrivaju troškove koji se odnose na dalju dekoraciju izloženog štanda, smeštaj i prevoz po popularnim cenama, kao i promotivni materijal koji će biti izložen na štandovima.

Svi stvaraoči koji žele da učestvuju na Prvom balkanskom sajmu scenskih umetnosti u Solunu mogu da se informišu o smeštaju, programu i paralelnim manifestacijama na sajtu www.balkanperformingartsmarket.gr ili da kontaktiraju Keli Diapuli na telefone: +30 210 889 48 42, faks: +30 210 889 48 55 ili na e-mail: adiapouli@hch.culture.gr **Isidora Masniković**

Posle Bruka, Strelera, Vilsona...

EVROPSKA NAGRADA JOŽEFU NAĐU

Europe Theatre Prize za 2006. godinu pripala je Jožefu Nađu, vojvođanskom umetniku koji već godinama živi u Francuskoj.

Ova nagrada se, inače, dodeljuje izuzetnim teatarskim poslenicima koji su svoje umetničke kreacije razvijali u pravcu bolje komunikacije među narodima i uspostavljanju komunikacije različitih kultura.

Od 1987. godine, kada je nagrada ustanovljena, dobili su je:

Ariane Mnouchkine, Peter Brook, Giorgio Strehler, Heiner Müller, Robert Wilson, Luca Ronconi, Pina Bausch i Lev Dodin.

S.M.

ZAŠTO (NE) IDEMO U POZORIŠTE?

AKO JE I ZA OPERU, MNOGO JE!

Privatnik, 54 god.

*Bio sam pre dve godine. Ne mogu tačno da se setim.

*U pozorište ide onaj ko ima para. I volje. I raspoloženja.

*Hteo sam da vodim decu u operu, al' sam odustao kad sam čuo da su karte 800 din.

ORGANIZUJEMO ĐACIMA ODLASKE, PA IMAMO POPUST

Profesorka, 42 god.

*Poslednji put sam bila pre deset dana, na Terazijama. Idem na sve premijere.

*Karta od 800 din je mnogo, ako ide cela porodica. Velik je izdatak i ako se ide jednom mesečno. (Za porodicu)

*Mi organizujemo đacima odlaske, pa imamo popust u više pozorišta. Ja imam pretplatnu kartu za Ateleje.

*Gledala sam 'Cigani lete u nebo' i iznenadila se koliko je male dece predškolskog uzrasta bilo u pozorištu.

*Predstave biram po preporuci, mada svaku vredi odgledati.

FESTIVAL SLAVIJA

Anita Panić

O predstavi ŽANKA

Iako bez velike najave i agresivnog marketinga, Međunarodni Festival Slavija, ušao je u petu godinu postojanja i tako pokazao da i mala privatna pozorišta mogu uspešno da se izbore u sopstvenoj produkciji i da budu domaćini predstavama iz drugih zemalja. U periodu od 9. do 17. marta 2006. prikazano je deset predstava.

Festival je započeo sa beogradskom premijerom samog *Teatra Slavija*, komadom 'Žanka' po originalnom tekstu Miodraga Ilića, a u režiji Slavenka Saletovića. Žanka Stokić, neobična žena, i

tvrdi, jedna od najvećih srpskih glumica u prošlosti, imala je tegoban život, ali i blistavu glumačku karijeru. Počela je u putujućem pozorištu Ljubomira Rajčića Čvrge, prvo kao pralja i statistkinja, a potom kao tumač epizodnih uloga. Kada upozna mladog glumca Aleksandra Gavrilovića, on postaje njena prva ljubav i pomaže joj da ovlada tajnama glumačkog zanata. Tokom karijere ostvaruje oko 150 uloga u različitim žanrovima sa naglašenim uspehom u komedijama. Tragičan period njenog života je nastao kada je osuđena pred Narodnim sudom na osam godina gubitka srpske nacio-

nalne časti jer je glumila za vreme okupacije.

Upravo ovako neobičnu sudbinu velike srpske glumice pisac Miodrag Ilić je vešto uobličio u uzbudljiv dramski tekst, a ulogu Žanke je poverio Ružici Sokić

"Mislim da je to jedan vrlo inteligentan, neobičan, nekonvencionalni dramski tekst" kaže Ružica Sokić. "To je netipičan dramski tekst, jer ima nekoliko slojeva: monološki, dijaloški, onda ima i dokumentarnog, jer je baziran na činjenicama. Tako da deluje kao istorijski komad. Zatim, ima dosta opisnih segmenata, što je za glumca veoma teško. Zato sam potrošila dosta energije. Jer ona priča o jednom događaju, o jednom vremenu, na primer, o Prvom svetskom ratu. Međutim, da bi se to živelo na sceni, a da ne deluje opisno, potrebno je uneti strašno mnogo emocija. Onda je taj literarni deo teškoća za dramsko izražavanje. Eto, to je nešto što je netipično. Svaka ta sekvenca je druga emotivna podloga. A nakon svega, treba izbeći i sentimentalnost." tvrdi Ružica Sokić.

"Ova dramaturgija i struktura bi recimo više pogodila kameri, dakle nekom televizijskom izrazu. Ali, igrati na pozornici duplu igru, dakle jedna glumica, ja Ružica Sokić, igra drugu glumicu, Žanku Stokić koja glumi Živku ministarku. Tu nema predaha, sat ipo jedne užasne tenzije. Njena slava je zaista fascinantna, jer je ona bila nepismena seljančica koju su u četrnaestoj godini udali. A ona je u pozorištu počela kao pralja, prala je veš, kroz male, pa veće uloge, uspejala je da postane velika, obožavana glumica. Njen mit je nadživio sve."

Autor teksta Miodrag Ilić ističe, da problem moralne krivice umetnika, njegova orijentacija i humanistička pozicija čine se daleko važnijim od ponavljanja podataka i anegdota o slavnoj glumici. "Pokušavajući da prikazem poslednju noć Žanke Stokić, njen predsmrtni košmar koji se meša sa realnošću, pokušao sam da ujedno naslutim i odgovore na ova pitanja." kaže Ilić.

Ružica Sokić kao Žanka

U ovom neobičnom komadu o životu glumice Žanke Stokić, njenog prijatelja Simeona Tošića, ali i lik Branislava Nušića verno oslikava Milan Caci Mihailović, dok mladi glumac Vuk Saletović tumači likove Aleksandra Gavrilovića, Morisa Pijade i vojnog islednika.

Predstave na festivalu

Drugog festivalskog dana gostovalo je *Pozorište Suzirija*, Kijev iz Ukrajine sa komadom 'Prikrivena ljubav' Erika Emanuela Šmita u režiji Alekseja Kuzeljnjija. Reditelj ovog komada, a ujedno i rukovodilac teatra iz Ukrajine je došao u goste sa komadom koji je zapravo nastao prema delu modernog francuskog dramaturga Šmita, 'Zagonetne varijacije'. Ovaj komad napisan 1996. odmah je bio izveden u Pariskom pozorištu Marini i postao je poznat zahvaljujući izvođenju Alena Delona.

Iz Litvanije je na festival stigao *Kamerni teatr* iz Kaunasa. Izveli su 'Pikovu damu' Aleksandra Puškina u dramaturgiji i režiji Stanislavasa Rubinovasa. *Dramski teatar* iz Plovdiva, Bugarska u saradnji sa asocijacijom glumaca 'Adaptacija', izveli su komad 'Filoktet' u režiji Ljubiše Georgijevskog.

Iz Bosne i Hercegovine, iz Sarajeva, stiglo je *Pozorište mladih* sa komadom 'Trg ratnika' u režiji Nika Wooda. Iste večeri sjajni glumac Zijah Sokolović,

ovoga puta i u ulozi reditelja, izveo je čuveni tekst Dušana Kovačevića 'Doktor Šuster'. Pored Sokolovića u komadu igraju glumci *Sarajevskog ratnog teatra Sartr*, Selma Alispahić, Halima Mušić, Mirsad Tuka, Ehdem Husić i Žan Marlot. Dramaturg ovog viđenja poznatog Kovačevićevog teksta kaže: "...Kako je vrijeme o kojem piše Kovačević, kao njegova osobna objektivna i realnost, vrijeme raspadnutih racionalnih i prirodnih odnosa, groteska nam se nametnula kao dominantno stilsko opredeljenje predstave."

Iz Makedonije, na festivalu je gostovao *Makedonski Narodni teatar Skoplje*, sa predstavom 'Bezimenot' po Sofoklovoj Elektri.

U koprodukciji dva pozorišta, šabačkog i pozorišta Dobrica Milutinović iz Sremske Mitrovice, izveden je komad 'Ženišba i Udadba' Jovana Sterije Popovića. Mladi reditelj Nemanja Petronije (1975.) daje svoje viđenje ovog poznatog komada ističući kako Sterija najavljuje vreme prevaranata u kome mi živimo, vreme u kome je slabost biti pošten i voleti, a planetarni problem je u tome što

Bugarska predstava Filoktet

je danas ljubavi manje nego ikada i što je potrebna nego ikada.

Poslednjeg dana, petog po redu Međunarodnog pozorišnog festivala Slavija, prikazan je komad 'Njujorški maraton' u režiji Rita Maffeia, 'pozorišta Incerto' iz Udina, Italija. To je tekst koji prati život dva prijatelja, maratona, koji noću trče poljem i treniraju za najpoznatije amatersko takmičenje na svetu.

Ženišba i udadba

Pretposlednjeg dana festivala teatar Slavija je u holu priredio zapaženu izložbu fotografija iz predstava nedavno preminulog glumca Ljube Tadića koji je u ovom privatnom pozorištu igrao dve svoje predstave: *Odbranu Sokratovu i smrt' i Poslednju trku*. Glumac Miša Janketić, pre ulaska publike u salu, nadahnuto je evocirao uspomene na svog kolegu i tako su i publika i ovaj međunarodni festival na lep način odali priznanje čarobnjaku glume Ljubi Tadiću.

Ljuba Tadić

ZAŠTO (NE) IDEMO U POZORIŠTE?

JA SAM TI POZORIŠTE CELO

Pravnica, 26 god.

*Poslednji put sam bila pre godinu dana, ne sećam se da li je bio BITEF, ili Zvezdara teatar.

*Nemam para za kartu, pa mi izašlo iz navike.

*Cena je oko 500 din, mnogo za gledaoce, a malo za glumce.

*Redovno idu poklonici pozorišta (oni koji imaju veze s pozorištem, mladi glumci, reditelji i njihovi prijatelji, koji ulaze bez karte u pozorište).

*Pre ćemo otići u kaficu, iako se više para potroši, jer je interesantnije zabavljati se sa prijateljima.

*Obrazovani ljudi posećuju pozorište.

*Ja sam jurila preko radija kombinacije, 2 karte za 'dž', a onda se ispostavi da je predstava krš. Znači, plati za dobru predstavu!

*Montiranje za pozorište je prevaziđeno. Volim predstavu zbog nje, a ne zbog prestiža.

KARTE ZA DŽ, A PREDSTAVA KRŠ

Penzionerka, 57 god.

*Ja sam ti pozorište celo. Nikad za svog veka nisam bila. Gledam na TV-u.

*Iz ekonomskih razloga. Da imam para, otišla bih u kafanu.

*Samo onaj ko ima para ide u pozorište. Danas su to, nažalost, bogati, a glupi. One što su izašle iz kafane gde su gole igrale po stolovima, pa iz opanaka, pravo u bunde, pa u pozorište.

*Pozorište postoji za kulturne, stvarno obrazovane ljude.

*Cena karte? Pojma nemam, nikad nisam bila. Jeftinije je učlaniti se u biblioteku, pa čitati knjige.

NEMAM DRUŠTVO, NI PARE

Penzionerka, 74 god.

*Poslednji put, pre rata, ovog poslednjeg. Gledala sam 'Košanu' u Zemunu.

*Ne idem, jer nemam društvo, ni pare.

*Karte? Oko 400 din.

'Drveni sanduk Tomasa Vulfa'

Na zatamnjenoj sceni teatra Slavija, pažnja je usmerena na video zapis strahota u logoru, stradanja Jevreja. U kratkim rezovima smenjuju se slike stradanja, patnje, smrti, lobanja nabacanih na gomilu... Svega onog što nas podseća na veliku tragediju i patnju ljudskog roda. Svedena scenografija, samo nekoliko diskretnih rekvizita i veliki drveni sanduk na centralnom delu scene. Dominantan, onako ogroman, moćan, taman, kao sjajna metafora za sav onaj mrak koji je pojeo mnoge ljudske sudbine. Dva junaka ovog poznatog teksta Danila Kiša, Jakova i Solomona Singera uzbudljivo i nadahnuto tumače Predrag Ejđus i Branimir Popović. Predstava je izvedena u produkciji *Kraljevskog pozorišta Zetski dom* sa Cetinja, u dramaturgiji Bože Korpivice i režiji Nicka Uppera.

Ovu dramu, 'Drveni sanduk Tomasa Vulfa', Kiš je zapravo pisao po narudžbini, za televiziju. Filip David pozvao je sedam pisaca da napišu tekst o sedam smrtnih grehova (Pekić, Kiš, Kovač, Bora Ćosić, Dragoslav Mihailović, Živojin Pavlović). Kiš je izaberao LE-NJOST i svoj tekst naslovio asocijujući na velikog pisca Tomasa Vulfa i njegov roman *Pogledaj dom svoj anđele*. Inače, Vulf je bio pisac neverovatne energije,

Predrag Ejđus i Branimir Popović

pisao je kao u bunilu, a onda tokom noći svoje rukopise trpao u otvoreni kovčeg. Jakov, jedan od junaka drame, veruje da je velika porodična tragedija, stradanje najmilijih u logoru sasvim dovoljan motiv da se napiše knjiga. Međutim, njegova lenjost jeste izvor jada da se delo dovrši... Zanimljiv dijalog i preispitivanje dva prijatelja, starog Singera, preživelog logoraša, i mladog Jakova kome je čitava familija stradala u istim fabrikama smrti. Potresan komad Danila Kiša koji i danas budi emocije na tragediju ljudskog roda i surovost onih koji su uživali u ljudskoj nesreći.

PODELA RADOSTI

Sindrom evropeizacije u "LAŽI I PARALAŽI" - DA ILI NE?

U novom tumačenju Sterijine "Laže i paralaze", u režiji Juga Radivojevića, po prvi put zajedno, Milan Lane Gutović i Nebojša Dugalić

Isidora Masniković

U Narodnom pozorištu u Beogradu već uveliko se "uigrava" Sterijina "Laža i paralaza", u režiji Juga Radivojevića, povodom 200 godina od rođenja i 150 godina od smrti oca srpske drame, a možda i zbog preporuke Ministarstva kulture Republike Srbije da se Sterija aktualizuje. "Lažu i paralazu" su mnogi igrali, a izgleda da će i ove godine obeležiti repertoare mnogih srpskih pozorišta, moguće i zato što su uvek "lažovi na ceni". Međutim, ono što novo tumačenje komada čini posebno zanimljivim, nije samo prepoznatljiv i lucidan rukopis Juga Radivojevića, već i vrlo izazovna i intrigantna podela uloga. Glavni lik poveren je Milanu Lanetu Gutoviću koji ovom ulogom po prvi put staje na pozornicu nacionalnog teatra. Partner mu je, takođe po prvi put, uvek odličan Nebojša Dugalić. To je povod za razgovor sa glavnim akterima o novom ruhu "Laže i paralaze", i danas aktuelnom Steriji, ali i o dobroj energiji koja će svakako obojiti novo čitanje Sterije.

Ova dva vrsna glumca pronalazim na sceni petog sprata Narodnog pozorišta, gde se zahuktava majstorska radionica ansambla. Uspevam da pridobijem pažnju ove dvojice značajnih glumaca i negde iza kulisa obavljamo razgovor. Moja pretpostavka da ćemo, po dobrom građanskom redu i maniru, popiti kafu u bifeu matične kuće i časkati, završava se na sasvim drugačiji način. Odmah tu iza kulisa, stojeći, gotovo na prečac, vodimo razgovor sagovornici koji naizust daju bujicu odgovora, povlačeći paralelu sa našim vremenom.

Milan Lane Gutović: Svaki narod ima svoju aristokratiju

Nalikuje li Sterijino vreme našem vremenu u kojem dominira težnja ka evropeizaciji i modernom?

Nije u pitanju samo Sterija, nego loš i dobar pisac. Ako je pisac dobar, njegovo vreme je svako vreme koje dođe. Isto kao što su "Laža i paralaza" i "Rodoljupci" u ono vreme bili aktuelni, tako je Sterija, kao vrstan pisac, aktuelan i danas, a evropeizacija ili motiv 'Pokondirene tikve' koji je Sterija začeo već u "Laži i paralazi", opšti je motiv i nije više samo simptom ovog siromašnog i tužnog naroda. To je sindrom svih žena ili naroda koji bi želeli da budu nešto drugo od onoga što već jesu.

Ismevaju li se oni koji su napustili svoje jato, svoj narod?

Golić nije taj koji napušta svoje jato i svoj narod. On je lopov, džukela i lažov. Jedina koja je napustila svoje jato je gospođica Jelica. Ona je simbol žene koja je otišla u neko inostranstvo, videla nešto tamo i pokušava to da donese iz belog sveta ovde.

Da li se težnja ka aristokratizmu polarizuje kao izdaja svoje nacije, ili kao beg od svoje nacionalnosti?

Svaki narod ima svoju aristokratiju. Da li se ta aristokratija odlikuje kočijama ili nekim drugim znacima koji su statu-

sni simboli, potpuno je svejedno. Iako smo mali i tužni narod imamo svoju aristokratiju, ali ona nema iste statusne simbole kakve je u to vreme imao Beč. Naša tuga počinje onog trenutka kada naša aristokratija, odnosno naši obični ljudi požele da liče na aristokratiju jednoga naroda kome ne pripadaju. To je razlog i za tugu, ali i za smeh, a u ovom slučaju za smeh.

Ima li u našem vremenu tobožnjeg patriotizma, pokondirenosti ili lažne učenosti oličene u raznoraznim ekspertima?

Sve što je pisao Sterija važi za sva vremena. Svako vreme nosi budale sa sobom, lopove, lažove, ljude koji su po zanimanju pripadnici neke nacije, svejedno da li su to Srbi, Crnogorci, Hrvati, Šiptari... Oni koriste svoju nacionalnost kao sredstvo da zarade novac, da steknu neko zvanje koje inače njima ne pripada.

I Golić je svojevrсни pustolov, a Vi ne glumite pustolove po prvi put. Koje su razlike između tih pustolova?

Andrićev pustolov, za razliku od Sterijinog Golića, nije lovac na laku sreću, on je samo obični lažov. On čak nije ni lažov, on je bajkoviti čovek koji priča deci priče za srećnije detinjstvo. Kada smo gospodin Andrić i ja počeli da radimo "Pustolova", već smo pretpostavili na samom početku da će taj način pričanja i laganja zainteresovati i starije. Vidim da je zainteresovao i Vas mada niste stariji, ali pripadate jednoj generaciji koja se sigurno ne može računati u decu. To

smatram komplimentom. Jednim nemim komplimentom, ali ja ga tako shvatam.

Cesto ste govorili o tome da biste voleli da se u domaćim pozorištima igra klasika, ali na moderan način. U čemu je savremenost "Laže i paralaze"?

Na ovo pitanje ne mogu da odgovorim jer to još uvek ne znam. Komad još nismo postavili do kraja. Pretpostavljam da će reditelj Jug Radivojević tu koncepciju prezentovati upravi.

Da li ste akcenat više stavili na žigosanje, ironiju ili "smehotvorstvo", kako to Sterija kaže?

Postavljate mi pitanje na koje mi opreznost govori da ne odgovorim. Hoću da kažem ovo - ako imam neke namere, ili kada sam nekada hteo da imam neke namere i kada sam o tome govorio, uspostavilo se da sam na sceni pokazao nešto sasvim drugo. Glumac, želeći da proizvede neki efekat na publiku, često proizvede nešto sasvim suprotno od onoga što je želeo. Zato nerado govorim o svojim projektima, o tome šta bih želeo, jer pretpostavljam da će se to videti.

Sa predstavom "Laža i paralaza" ulazite u Narodno pozorište, da li to znači da Vam se povratila vera u nacionalni teatar?

Ne vezujem se za kuću u ovom slučaju, vezujem se za upravu koja ovde funkcioniše i za ljude sa kojima radim. Samo me oni zadržavaju ovde. Inače imam i toliko godina i toliko iskustva sa velikim pozorištima, tako da nemam razloga da obožavam nijedno od njih.

Nemate najsajjniji pogled na pozorište današnjice?

Pozorište danas ima nesreću koja prati celu državu, a država i pozorište su u tesnom srodstvu. Protest jedne države uglavnom se oličava u pozorištu. Jednom je neko rekao za pozorište da ono predstavlja pluća države. Ne znam koga sam citirao, ali svejedno. Na ovom paničnom nivou, na ivici na kojoj se nalazi moj narod, na toj ivici se nalaze sva pozorišta. Verovatno mislite na ono što sam izjavio u nekom prethodnom intervjuu koji ste imali prilike da pročitate. Govorio sam da se država oličava u ljudima koji vode pozorišta. I naravno, pošto te rukovodioce pozorišta biraju ljudi iz raznih veća koji su takođe u istoj propasti, oni biraju sebi slične. Onda je to sinhronizovano očajanje

koje se oličava u lošim repertoarskim potezima, predstavama, katastrofalnim upravama. Ne želim sada nikoga da vređam, ali postoji niz "službi iza" koje beleže svoje propasti.

Koji su razlozi da ovu ulogu prihvatite i da je ne odbijete, pošto ste to mnogo puta činili?

Pre svega, zato što je režira Jug Radivojević i čitava ekipa sa kojom radim - gospodin Dugalić, gospodin Komnenić, gospođa Nataša Ninković, pa tu su i Milan Tomić i drugi. U krajnjoj liniji, čoveku godi da radi u takvoj ekipi.

Da li to znači da Vam je važnije sa kim radite od toga gde radite?

Nacionalni teatar svakako ima svoj značaj i ulogu u društvu, ali on je oličen u upravi, pretpostavljam.

Nebojša Dugalić: Ukazivači na moralnu hipokriziju

U čemu je savremenost ovog komada? Ruga li se ova predstava lažnoj modi i bezvrednoj literaturi i čemu još?

Predstava je svestremenska, a naj taj način svakako i savremena. Pokušaj mog prisustva u ovoj predstavi nije rugalački. Mislim da je interesantnije baviti se onim iracionalnim u ljudskom biću. Šta je to u čoveku što ima potrebu

Ne mislim da je akcenat na žigosanju. Kada bismo govorili o žigosanju, onda bismo govorili kao sudije, a ne kao oni koji pokušavaju da i jednu i drugu poziciju razumeju kao ljudsku, kao moguću u svakom ljudskom biću. I ti odnosi po svojoj strukturi su ovde takvi da u njima može biti bilo ko. Svako od nas je bio prevaren, ali postoji nešto što je u čoveku već unapred sklonu da bude prevareno. Sklonost da se bude prevaren dolazi iz neke određene gladi. Čovek ima potrebu za nečim i kada to nešto nasluti u drugom, onda se vezuje za to, pa makar ga ovaj i varao. Ironija, kao što ste rekli, svakako postoji, samo što je to više ironija u odnosu na iracionalnost ljudske prirode. Pokušali smo, na primer, da učitamo situacije u kojima je Jeličin otac Marko, koji treba da uda ćerku, do te mere u zanosu svoje spremnosti da sve da svome zetu, da počinje da mu daje čak i stvari koje zet nije ni hteo da traži, stvari koje mu čak nisu pale na pamet da uzima. Gotovo da je dirljiv taj zanos zavedenosti u kome se daje čak i ono što prevazilazi mogućnosti drugoga da uzme.

Da li u ovom vremenu prepoznajete pokondirenost, lažnu skromnost, učenost, lovcu na laku sreću?

Nijedno vreme nije lišeno takvih likova i takvih odnosa. Međutim, mislim da je važnije koliko sebe prepoznajemo u njima i koliko smo u zabludi kada

da veruje i u nemoguće stvari, i šta je to što u čoveku razmahuje prevaru i laž? Tačnije, na koji se sve način laž i verovanje međusobno uslovljavaju i jedno drugo podstiču. Međutim, šta je tu još važno? Njih dvojicu, Aleksu i Mitu, varalački par laže i paralaze, u Jeličinu kuću dovodi glad, dakle nužda, a ne puka želja za varanjem. Otuda, ne može biti govora o rujanju. S druge strane, u Jelici postoji glad za izuzetnošću sopstvene sudbine, a u skladu sa literarnim uzorima. Te dve gladi su se srele i zaigrale igru nasićenja. Reč je o zavodjenju u kontekstu gladi. To je ono što je interesantno, kakvo je zavodjenje koje je određeno glađu. Ako bismo se ograničili na rujanje, suviše bismo se usko odredili prema problemu, a mislim da svet uvek treba posmatrati problemski, jer se drugačije ogrešujemo o bogatstvo događaja.

Da li je u komadu više prisutno žigosanje, ironično ili komično?

mislimo da smo imuni na iste slabosti. Tako da, ako hoćemo sebe da pozicioniramo kao ukazivače na moralnu hipokriziju, valja nam se zapitati ko smo to mi koji tako pokazujemo prstom.

Da li smatrate da će predstava ostvariti komunikaciju sa ovdašnjom publikom i novim generacijama koje možda nisu čitale Steriju?

Mislim da hoće. To su vazda aktuelne teme.

Kako vam izgleda podela uloga, da li se dobro osećate u novom društvu? Lane Gutović vam je po prvi put partner na sceni, kakva energija vlada među vama?

Meni je uvek najvažnije da se sa partnerima i rediteljem razumem i usaglasim pogled na tekst. U podeli su pored Laneta Gutovića i Boris Komnenić, Nataša Ninković, Mihajlo Lađevac, Dobrila Ćirković i to je, takoreći, podela radosti.

KADA U DIĆU OPADNU MALINE

Dve decenije od smrti Gordane Kosanović

Zorica Simović

Avgustovski dan u Makarskoj 1986. Kupila sam "Politiku" i krenula u baštu kafane na rivi. I kao što obično nemam strpljenja da prvo sednem za sto pa otvorim novine, već počinjem da ih listam u hodu, (začudo još ni jednom nisam upala u šaht, pošto su kod nas poklopci od šahta cenjeni na tržištu starog gvožđa), sećam se da sam, tik uz ogradu letnje bašte, stala kao gromom pogođena... Umrta je Gordana Kosanović! Na svoj trideset treći rođendan.

Znala sam da je bila bolesna. Kad mi je sa Dragom poslednji put bila u poseti, imala je sasvim kratku kosu... Ali nije govorila o bolesti već o pozorištu. Sećam se da je tražila po Beogradu da kupi od čistača cipela onaj originalni starinski sandučić sa metalnim papučicama za njenu i Čulijevu predstavu...

Drago Majkić mi je kasnije ispričao da nije imao vremena da pripremi Miloša, njihovog osmogodišnjeg sina, za suočenje sa prispećem kovčega na aerodrom, pa je započeo rečenicom:

"Znaš, sine, mama je bila mnogo bolesna..."

Na to se Miloš naglo ozario i uskliknuo glasom punim nade:

"Jel' ozdravila?"

Takva su bila i moja očekivanja. Za njen odlazak sam, kao i Miloš, bila potpuno nespremna.

Proletele su mi kroz misli sve slike, svi zajednički trenuci u našim podstarskim beogradskim sobama, na staroj Akademiji, u Kolarcu, na Novom FDU, u njenoj Petrinji, za okruglim stolom BITEF-a... Njen čudesni Puk u "Snu letnje noći"... Naša retka, ali srdačna porodična druženja...

Sećam se kako je u Petrinji, na drugaričinom svadbi, zapevala bez pratnje orkestra jednu romansu, kako se zamor svatova pretvorio u tajac, kako se na kraju prolomio pravi pozorišni aplauz.

Često se na televiziji reprizira film "Čuvar plaže u zimskom periodu". Uvek se zapitam, kako li se sada oseća Miloš, kada gleda kao živu, svoju majku koja je u tom filmu mlada nego što je on sada? I

kako izgleda stariti i gledati filmove svoje majke - večno mlade?

Letos sam putovala ibarskom magistratom. Pored mene je sela žena koja je želela da side u Diću kod Ljiga. Odmah sam se upoznala sa svojom saputnicom. Pričale smo o herbi malina... A onda sam joj rekla:

"U vašem Diću počiva jedna velika glumica."

Znala je ona to i bez mene.

Kada je Gordana odabrala Dić, zavičaj svoje majke, za večno zemno prebivalište, da li je želela da se bar tu odmori, da li se nadala da će je, kao majčino krilo, grejati baš tu parče zemlje? Jer njen prekratk život bio je sav od rastrzanosti, neudobnosti, promena, otkidanja od srca...

Sigurna sam da je platu za sve te nemire dobijala u čudesnim trenucima teatra za koje je bila stvorena.

Kada ovoga leta u Diću budu opadale maline, napuniće se tačno dvadeset godina od Gordaninog upokojenja.

Zašto je umrla baš na svoj trideset treći rođendan? Nije li tim brojem nagoveštena simbolika njene životne drame, skupe žrtve za "trenutke velike vatre" kada te, kako bi rekao pesnik, "ne zanima ni prošlost, ni budućnost, kada prosto želiš da sagoriš"!

POZORIŠTE NA RADIJU I RADIO KAO POZORIŠTE - BAŠTINA IZMEĐU DRAMATURGIJE I NARODNE UMETNOSTI

Ranko Burić

Osmi sat svakog radnog dana na Drugom programu Radio Beograda ispunjavaju dve srodne, komplementarne polusatne emisije - Radiovizor i Kult pres. 8.2.2006. obe je uređivala i vodila Snežana Stamenković, a u Kult presu vodila je zanimljiv razgovor sa akademikom, pesnikom, romanopiscem i dramskim piscem Ljubomir Simovićem, predsednikom Odbora Srpske akademije nauka i umetnosti za obeležavanje jubileja posvećenih Jovanu Steriji Popoviću, 200 godina od rođenja i 150 godina od smrti. Neposredan povod za razgovor bila je predstava Kir Janje u Narodnom pozorištu, ali ne i predmet razgovora. Simović je slušaoc podsetio

da je Sterijine veličine i značaja svestan mali broj ljudi, ali da će pomenuti Odbor, Filološki fakultet, Matica srpska, opština Vršac, Književna opština Vršac i još neke institucije u kulturi ove zemlje učiniti konkretne korake da se proširi i pojača svest o Steriji kao sjajnom komediografu, ocu srpske komedije, romanopiscu i slikaru naših naravi, kulturno-prosvetnom radniku i tvorcu nedovoljno poznatih i veoma dobrih refleksivnih stihova. U tom cilju će se, obradovao nas je, ove godine izdati sve što je Sterija napisao, a objaviće se i zbornik naučnih radova o njemu. Dramski program ove godine slavi 30 godina postojanja i rada kao posebna organizaciona jedinica

posebom času moglo emitovati đacima, ali i studentima književnosti i muzike. Dodatnu, pedagošku i dramsku dimenziju ovom delu daju glumačke interpretacije Gorice Popović i Milorada Mide Stevanovića. Naše lirske narodne pesme u njihovom izvodenju kazivačkom, upoređene sa izvornim svadbenim pevanjem, dobijale su neku posebnu, još izrazitiju važnost i obojenost i same, i s tim pevanjem. A pritom su oboje dramskih umetnika govorili sabrano, toplo i neafektirano.

Još jedan zanimljiv spoj naše literarne baštine i narodne umetnosti ostvaren je osam dana kasnije, 23.2.2006. u emisiji 'Od zlata jabuka' koju na Drugom programu uređuje Dragana Marinković, a koja je, kao i svakog radnog dana sem subote, ispunila tri četvrtine poslednjeg popodnevnog sata. U skladu sa koncepcijom i misijom serijala, kao i sa sadržajem konkretne emisije, pouzdani mladi etnomuzikolog Milica Simić pažljivo je izabrala ređe, ili sasvim retko slušana instrumentalna i vokalo-instrumentalna izvodenja izvornih naših pesama. Dragan Babić je sabrao i u jednu celinu složio, te u emisiji sam veoma prihvatljivo čitao odlomke tekstova Svetlane Stipčević, Jovana Skerlića, Jelene Skerlić Popović i još nekih o Milovanu Đ. Glišiću, značajnom za naš književni i pozorišni život naročito, ali ne samo, na prelazu XIX u XX vek. Mnogi slušaoci su upravo kroz tu emisiju saznali za neke manje poznate detalje u vezi s ovim našim maj-

storom pera. Tu su svedočanstva o njegovoj, po sopstvenoj želji obavljenoj sahrani u Dubrovniku 1908. godine, kada se verovalo i u srpsku i u jugoslovensku ideju. Skerlićev spis poseća nas na Glišićevu skromnost, na njegov smešni komad 'Podvala', na pripovetke mu i drame, na sačuvan patrijarhalni duh, na majstorstvo jezika i na prevode Gogolja i drugih ruskih pisaca. Doznajemo i o Glišićevom ličnom životu, a u nama se javlja želja da sa više pažnje i razumevanja pristupamo njegovom delu u koje, kako je u svom proučavanju pokazao Vladan Nedić, spada i prikupljanje narodnih pesama. Pozorišni život, dajako, nije primarna tema serijala 'Od zlata jabuka' posvećenog našoj tradiciji, ali s vremena na vreme imamo prilike da čujemo ponešto o Divni Đoković i drugim nezasluženo manje poznatim našim umetnicima. Dosta pažljivo praćen je Slavija fest, pa smo u više navrata, naročito na Drugom programu koji je posvećen kulturi i umetnosti, mogli da slušamo razgovore sa Batrićem Žarkovićem, direktorom pozorišta Slavija i organizatorom i animatorom ovogodišnjeg pomenutog međunarodnog festivala.

Radio, po svoj prilici, nije zabeležio predstavljanje knjige Dare Pešić u Etnografskom muzeju 9. marta, kada su njene tekstove interpretirali Predrag Ejduš i Slavoljub Novaković. Možda i jeste, ali to i nemarnom i pažljivijem slušaocu lako promakne.

ZAŠTO (NE) IDEMO U POZORIŠTE?

KARTE ZA FOLIRANTE

Medicinska sestra, 22 god.

*Poslednji put kad sam htela da idem u pozorište, ono se zapalilo.

*Nemam vremena, nije da ne želim. Pošto se predstave ne daju pre podne... a i tada ne bih ustala.

*U pozorište idu dve grupe ljudi: oni koji stvarno vole pozorište i oni koji se prave da ga vole, da bi bili u fazonu, foliranti. Oni lakše i dođu da karata.

POZORIŠTE NE SLUŽI NIČEMU

Gimnazijalka, 17 god.

*Pre godinu i nešto dana.

*Draže mi je da te pare potrošim na nešto drugo, nego na pozorište. Za šminku, garderobu, kafić, za nešto što će mi služiti.

*Kad nisi finansijski dobrostojeći, onda se za te pare bolje provedeš na drugom mestu, nego u pozorištu.

KAKVO GLUPO PITANJE

- Momčilo, momčino, ideš li u Pozorište?
- Ma ne mogu sad više, kad mama ima malu bebu...
- Pa što te tata ne odvede?
- Tata da ide u pozorište, jes ti bre normalna!?

ZAŠTO GLUMCI REŽIRAJU (NASTAVAK)

Napomena: Rečenica "Ipak, reditelje i dalje bije glas da su neiživljeni glumci, dok glumce, naprotiv, niko ne smatra neiživljenim rediteljima." objavljena u prvom nastavku ove ankete je moja. M. Bezbradica zahteva izvinjenje pošto rečenicu smatra banalnom. Što je ne čini manje istinitom. Ja sam je stavila u tekst jer je od nje počeo naš dogovor o anketi Zašto glumci režiraju ali ju je MB u svom tekstu parafrazirao tako da ne bude banalna. Ni razumljiva. Izvinjavam se. M. Ojdanić

Mikojan Bezbradica

Ljubivoje Tadić: ISTRAŽIVAO SAM DRAMSKO U POEZIJI I PROZI

„Šta me je motivisalo da se bavim režijom? Teme koje nisam mogao da radim na drugom mestu, okolnosti koje sam izmišljao, mogućnost pogleda iz drugog ugla na ono što nam se dešava u duši i u vasioni. Zatim: radoznalost, želja za istraživanjem dramskog u tekstovima koji nisu pisani za scenu. Prva moja režija bila je „Oproštajni koncert“ u pozorištu Magaza 1986. godine. Koncert je bio smešten u dva poslednja zemaljska dana Jesenjina i Majakovskog. Poezija kao temelj pozorišta. Istinski žalim što nemamo makar jedan Teatar poezije...

Četiri godine kasnije, 1990., radio sam u pozorištu „Dobrica Milutinović“ predstavu „Seobno platno srbsko“ prema stihovima Srbojuba Mitića. Namera mi je bila da petoro putnika, koji su na malom uzanom putu, govore svako svoju sudbinu, različitim jezicima iz raznih vremena. Divan rad sa profesorom Branom Đorđevićem. Predstavu smo prikazali 65 puta po celoj nekadašnjoj Jugoslaviji, i to je bila poslednja turneja po zemlji koja će ubrzo nestati u strašnom stradanju.

U godinama koje će uslediti videli smo brojne kolone izbeglih i nebrojeno pobijenih. To iskustvo me je opredelilo da se bavim angažovanim teatrom, koje će govoriti o vremenu i nama samima, što neminovno vodi do toga da se moraju govoriti i strašne stvari, ako hoću da budem iskren, i ako pozorište kojim se bavim ima i drugu dimenziju pozorišta koje uznemiruje javnost. „Čitanka srpske političke poezije“ je obuhvatala dva veka srpske udvoričke i satiričke poezije. Srpska poezija velika i značajna po svojim dometima i uzletima, ima i neverovatne ponore. To je jedina poezija u svetu koja ima odu tajnoj policiji „Na zastanku“ Oskara Daviča. To je uz pesme Franji Josifu, Dragi Mašin, Titu, Kenetu Kaundi i Miloševiću, bila okosnica udvoričkog dela „Svečane akademije“, kako

sam nazvao predstavu prema žanru naših posrnuća i zabluda. Danilo Kiš je svojom neverovatnom poemom „Pesnik revolucije na predsedničkom brodu Galeb“ predvodio kritički deo naše poezije. Predstava se završavala scenom u kojoj glumci sa crvenim beretkama na glavama pevaju „Tri palme na otoku sreće“. Kako bih voleo da je to samo ostala scen-ska dosetka, da se nije tako surovo i bezočno potvrdila u životu odnoseći mnoge žrtve.

U radu na predstavi „Ludilo udvoje“, želeo sam da ispričam priču o nama i njima, u časovima posle prevrata. Hteo sam da kažem da smo krivi mi, a ne oni. Mi koji smo trpeli i čutali gradeći privid naših života, potcenjujući sebe do ponižavajućih trenutaka, a precejujući Nju i Njega koje je Jonesko tako besprekorno opisao.

„Učiteljica Kraus“ je predstava po dramskom tekstu mog oca Rastka Tadića koji je osamdesetih godina prošlog veka napisao povest o Leontini Kraus. Hteo sam da saopštim tu povest sa svim njenim potresnim elementima i da otvorim polemiku sa današnjim vremenom.

Ovo su neki od tekstova koje sam radio, sa ponekim od motiva. Motiva koji su meni olakšali dušu, jer sam i na taj način govorio ono što mislim“.

Ana Radivojević Zdravković: REŽIJOM SE, KAO I GLUMOM, BAVIM IZ LJUBAVI

„Odrasla sam u pozorištu. Oduvek sam imala ljubav prema pravljenu pozorišnih predstava. Volela sam pozorište u celini, a ne sebe kao glumicu na sceni. Moj tata Radoslav je pozorište u Vranju negovao, gradio i sebe mu davao kao upravnika, pisca, reditelja i glumca, a pozorištu je dao i svoju ženu Ljiljanu i svoju decu. Jug, moj brat, i ja smo još kao deca želeli da jednog dana imamo svoje pozorište. Kao tata. Od njega smo, dakle, nasledili ljubav prema pravljenu pozorišta. Za mene je pri upisivanju fakulteta posle srednje škole jednako bilo moguće da studiram dramaturgiju, režiju ili glumu. U osamnaestoj godini, ipak mi je emotivno i intelektualno najviše prijala gluma. Imala sam sreću da me profesor Boro Drašković primi na svoju klasu. To je bila klasa od deset studenata glume i pet studenata režije. Časove kod profesora Draškovića, mi glumci imali smo zajedno sa studentima režije. Tako se za mene desila potpuno fantastična stvar - učenje pozorišta u celini.

Posle nekoliko godina bavljenja glumom, vratila sam se na klasu profesora Draškovića, ali ovoga puta kao student režije. Došlo je, zatim, do toga da postanem asistent, kao i da počnem da predajem glumu u školi koju sam završila. Sve se odvijalo nekako prirodno. Sve je logična posledica moje posvećenosti pozorištu od detinjstva do danas. Valjda je zato prirodno i to što me jako zanima pitanje smisla pozorišta u savremenom svetu. Odgovor na to pitanje želela bih da dam kroz svoje režije. Pitajući se o smislu pozorišta, pitam se i o smislu svog života i života mojih najbližih, jer naši životi jesu obeleženi, pre svega, pozorištem.

Dakle, otkud ja i u režiji, osim u glumi? Iz ljubavi! Želim da svoju ljubav, a to je pozorište, što bolje upoznam. Želim da prodrem duboko u tu umetnost kroz rad, praksu, eksperiment. Želim da učinim što god mogu da pozorište bude kvalitetno, dobro, jer ga volim. I želim da ga vole svi. Želim da pozorište čini dobro ljudskim dušama, i dušama pozorišnih umetnika i dušama publike. Eto, dakle, mene i u glumi i u režiji iz jednostavnog razloga - ljubavi prema pozorištu, ljubavi koju sam učila od mnogih pozorišnih stvaralaca, ali pre svega od svog tate, od profesora Draškovića, i naravno od Cace Aleksić i Branka Milićevića koji su mi ukazali i čast da svoju šestu režiju trenutno radim u njihovom božanstvenom pozorištu“.

„Glumac čija ideja nadvladava okvire koji su zadati - postaje polako reditelj. Glumac-reditelj, kako bi moralo tačno da se kaže, nadilazi samu želju za pronalženjem, kazivanjem, istraživanjem. Glumac-reditelj ima glumačko jezgro, glumačku bazu, ali mašta i ciljevi su mu dalekosežniji. To ne znači da je glumac ograničen svojim zadatkom, jer reditelj govori kroz glumca, i tu sagledavamo prepleto preplitanje i igru njihovih svetova.

Ana Bretšnajder: GLUMAC-REDITELJ JE BLIŽI GLUMCU

Glumac i glumac-reditelj su međusobno bliži nego glumac i samo reditelj, ili čak glumac i glumac.

Milena Pavlović: SKORO U SVAKOM GLUMCU ČUČI REDITELJ, I U SVAKOM REDITELJU GLUMAC

„Te dve profesije su usko vezane i nerazdvojive. Sem toga, na mnogim univerzitetima se režija i gluma studiraju zajedno, što dokazuje da ako, jedan glumac ima potrebu da se iskuša u režiji,

Milena Pavlović (Foto: Đ.Tomić)

nije slučajno. Ja sam imala sreće da mi se takva prilika ukazala pre nekoliko godina. Naime, moj kolega Dragiša Milojković želeo je da postavi monodramu, tačnije monolog kako pisac navodi, Alesandra Barika "Pijanista", u svom rodnom gradu Jagodini i molio me je za pomoć. Tako smo počeli da radimo na tom božanstvenom tekstu koji nas je na svoj specifičan način nosio izvan svakodnevice i ne lakog vremena u kome smo živeli. Isprva je naš odnos bio nedefinisan, zatim se iskristalizovao i ja sam skupila hrabrosti da to nazovem svojom režijom. Predstava se kasnije igrala u Beogradskom dramskom pozorištu, na Maloj sceni na kojoj ću zatim postaviti Strindbergovu "Gospođicu Juliju" i dramatisovan Barnsov roman "Troje".

Da bih odgovorila na pitanja: zašto, kako i otkud režija, morala bih da se vratim još na akademiju gde smo, na klasi, u nedostatku pravog profesora svi jedni drugima režirali i na taj način otvarali različite vidike. Zatim se nadozevuje rad sa rediteljima početnicima gde neminovno režiraš samom sebi da bi pomoglo sebi i drugima. E, kod mene se na tome nije zaustavilo. Često je dolazilo do neslaganja i sa ozbiljnim, afirmisanim rediteljima u viđenju ili tumačenju lika, tj. komada, što nije bilo lako ni za njih, a ni za mene. U trenutku kada sam se okrenula režiji sve je to nestalo. Ispunila sam svoju potrebu za istraživanjem pozorišta na drugačiji način, širi nego što

to gluma omogućava i oslobodila sebe i druge te muke i sukoba koji se u stvari dešavao u meni samoj. Danas mogu na miru da glumim i samo da glumim, ili da režiram. Režiram, dirigujem, slikam, igram nekoliko uloga istovremeno, filozofiram, rešavam jednačine, putujem u vremeplovu, sanjam...

Pored mojih nevidljivih učitelja režije od kojih "kradem znanje" gledajući njihove predstave i čitajući tekstove o njima, izdvojila bih upravnika Beogradskog dramskog pozorišta Nebojšu Bradića koji mi je ukazao poverenje da radim i učim pod njegovim krovom. Nemali je njegov uticaj na moj odabir tekstova, kako na način adaptiranja, tako i na postavljanje ciljeva i izazova u režiji. Bradićeva pomoć je u svemu diskretna i nesebična, i zahvalna sam mu na tolikoj podršci. Naša saradnja će ponovno biti ostvarena ove godine, u martu, sa novim Barnsom i nastavkom hita "Troje" - predstavom "Ljubav ita" u kojoj ćemo otkriti šta se dogodilo posle deset godina sa jednim ljubavnim trouglom i kako je prerastao u četvorougao. Ali... ništa bez glumaca. A tu su Ljubinka Klarić, Nikola Đuričko, Milan Čučilović i mlada glumica, no nećemo otkriti koja. I ništa, naravno bez podrške porodice, prijatelja i kolega. A da li je Milena Pavlović reditelj? To pitanje treba postaviti za deset godina. Tek tada će moći da se dobije iole realan odgovor!"

ZAŠTO (NE) IDEMO U POZORIŠTE?

GLEDALA BIH DRAMU

- Profesor književnosti na fakultetu, 49. god
- Poslednji put sam bila u Slaviji, pre mesec dana.
- Odrekla sam se pozorišne umetnosti zbog nedostatka vremena.
- Ne interesuju me zabavni teatri, gledala bih dramu.
- Da bi danas neko išao u pozorište mora da ima slobodno vreme, minimum sredstava i intelektualni nivo.
- Današnju pozorišnu publiku čine mladi ljudi sa više para i intelektualni sloj.
- Nekada su postojali kompleti karata za pozorište. Danas moraš da isključiš nešto drugo, pa imaš pare za pozorište.
- Ali, redovno vodim dete u 'Buhu'. Gledale smo sve 'hit' predstave.

KAD BI SE PREKIDALO DALJINSKIM

- Graditelj gudačkih instrumenata, 64 god.
- *Prošle godine sam bio član žirija za pantomimu, pa sam se nagledao pozorišta. A pre toga sam bio kad me vodila žena da gledam Radovana III. Sa Zoranom Radmilovićem.
- Zašto ne ideš češće u pozorište?
- *Više volim muzičke predstave.
- Znači mjuzikle, opere, balet?
- *Ne, koncerte.
- Da li su mladi ljudi zainteresovani za pozorište?
- *Ne. Oni vole predstave koje mogu da se prekinu daljinskim upravljačem.

Ljubivoje Tadić (Foto: Đ.Tomić)

Test za glumce BLOODY SHAKESPEARE

Sva je prilika da će vam ovih dana neko ponuditi da 'play Shakespeare,' a vi nikako ne možete da se odlučite koji vam njegov junak najviše odgovara? Ovaj mali test rešice vam problem i pomoći da napravite nezaboravnu ulogu.

1. Kasnite na probu već pola sata, a upravo vam je pobjegao autobus. Znae da će reditelj urlati na vas, a da će kolege gundati. Vi ćete:

(A) Aktivirati ampulu cijankalija koju za ovakve prilike čuvate u šupljem zubu i pasti mrtvi pred zapanjenim prolaznicima.

(B) Odjuriti na probu i pobiti sve kolege koje su stigle pre vas.

(C) Zapasti u višerasovnu dilemu da li možda ipak da pređete na tramvaj ili ostati u dilemi dok ne ode i poslednji autobus?

2. Umesto da vam stavi šešir, garderoberka vam je pred sam izlazak na scenu na kostim zakačila rep. Vi ćete:

(A) Prebaciti rep preko kuke, koju za ovakve prilike imate montiranu u garderobi i lepo ćete se obesiti od muke.

(B) Istrčati na scenu i proburaziti mačem kolegu kome je garderoberka okačila duži i kitnjastiji rep.

(C) Zapasti u dilemu kakve bi uši pristajale vašem novom repu i u njoj, tj. garderobi, ostati bar do kraja predstave

3. Na premijeri, usred ključnog monologa, najjednom zaboravljaš tekst. Blink! Prazno! Vi ćete:

(A) Izvaditi nož 'švajcarac', koji za ovakve prilike krijete u čarapi, i prosuti sebi creva na scenijumu.

(B) Istim tim 'švajcarcem' odseći jezik sufleru, šta on ima da zna tekst kad ste vi već zaboravili, pa to je vaša uloga!

(C) Zapasti u dilemu da li da izvadite tekst iz druge čarape i potražite gde ste stali, ili da otpravate publici nešto bezveze, i u toj dilemi ostati dok vas rekviziteri ne iznesu sa scene.

Rešenje:

Najviše odgovora pod (A):

Romeo! Požurite da prihvatite ulogu Romea, jer sa ovakvim pristupom životu i tako nećete još dugo živeti.

Najviše odgovora pod (B):

Otelo! Kokaj, burazeru, serijski, svi oni tebi rade o glavi i uloga, praveći se da su bolji i pametniji. Ukoliko te čorkiraju pre nego što odigraš Otela, ne brini, i po zatvorima imaju dramske sekcije.

Najviše odgovora pod (C):

Hamlet!?!?!? Mada smo u dilemi... Možda bi konačno trebalo da se odlučite za **ne biti...** glumac?

Vi uopšte niste glumac, nego glumica:

Sačekajte sledeći broj Ludusa, dotle igrajte sve što vam se nudi, a naročito Šekspira.

Mirjana Đurđević

REKLAMOKRATIJA I BRATIJA

Kad se negde oko 1980 (kuku, pre firtalj veka!) Danica Maksimović, prva od poznatih glumica (i glumaca) pojavila u reklami za nameštaj, beše to skandal širokih razmera. Veći nego što je danas "Afera od kofera". Pa još kad je sela na, da prostitue, francuski ležaj, mada sasvim obučena, sablaznio se narod kud-i-kamo više no što se danas zgražava na pojavu baba i deda u kućnoj porno pirateriji.

Nedugo zatim stigoše sa Akademije Neki Novi Klinci koji su na skaredno pitanje: "Da li biste, za ozbiljnu lovu, pristali da snimate reklamu?" bestidno odgovarali: "De to ima, jebote? Jasno da bi! Kul!" Potom su, stidljivo, ušli u reklamne kadrove prvo manje poznati glumci. Prvo u narodske, domaćičke reklame za instant krompir pire i kućnu hemiju (što je skoro isto!).

Zatim se srpsko glumište dramatično podelilo na razne vrste kafa! Taj će se period u istoriji možda jednom nazivati "kafeni glumački opstanak". Ako istorije bude. Nije realno očekivati da će reklame ući u istoriju glumišta, ali ako bude sreće, mogli bi glumci ući u istoriju reklame, koja će se učiti na mnogo više i mnogo ozbiljnijih škola nego što su glumačke.

Beše to pravi kofeinsko-marketinški rat u kome su čuveni glumci činili prvu borbenu liniju. Bilo je na tom frontu velikana poput Mire Stupice, Bate Živojinovića, te onih na Olimpu karijere poput Vesne Trivalić, Dare Džokić, Bogdana Diklića... nek' oprostite svako koga zaboravim...

Neangažovani "izvođači glumačkih radova" su danima sedeli, (ili čak stajali!) po izlozima fensi kafića sa oćaravajućim osmesima punim zuba, srkućući kapućino... Sve ne bi li kakav producent uočio njihov bogomdani talenat za glavnu ulogu u kofi-spotu. Jer bila je čast učestvovati u toj borbi na kofeinskom polju, u kojoj su, čini mi se, pobedili Dragan Nikolić i Milena Dravić, sa Radom Šerbedžijom kao gostujućom, pomoćnom zvezdom i sa gomilom Deda Mrazeva, koji su nedavno prerasli u samba igrariće.

Pitanje je dana kada će se glumačke biografije pisati: **Pobrao je fantastične kritike za uloge Hamleta, Agamemnona i Agatona a neopevano obožavanje reklamoždera za ulogu kafosrkača u reklami za...** pa za onu kafu koja plati pisanje ovakve storije! (Evo ja mogu da je sročim časom, povoljno...)

Onda smo moćnicima budzašto prodali pivare, pa su oni ušli u međusobni neoružani sukob, na našoj teritoriji, takođe sa našim glumcima na prvoj liniji. Laza Ristovski sa izvesnom pevačicom (znam gospođu koja je zaustavljala dah i prekidala svaki razgovor kad se Laza pojavi, a onda bi otpuhнула kad se donjiše devojka!) Pa novosadski momci sa rogovima. Planinari, bez planina. Te fatalni šarmer Nenad Jezdić sa kumovima, i Damom sa kućencetom...

U neko doba, ne sećam se više kada tačno, emitovale su se reklame sa istim glumcima unutar igranih serija, ili domaćih filmova. Pa si morao da vraćaš u

beli pasulj kada dotični akter igra lika, a kada pivoloka ili kafosrka. Bar da je serijski igrani lik bio naprimer Karadorde, pa smo mogli po kostimu da ga razlikujemo, nego jok! Savremen lik i savremen kafoljub, pa ti raspeljivaj ko je ko u kom trenutku. Taman uperio pištolj da ubije, a onda odjedared, sa drugom kravatom njuška šolju, ozaren. Posle toga o'ma' ubija ili umire, ili već nešto sasma dramatično.

Priznajem, nisu baš svi pili pivo i kafu. Bilo je i onih što su pili vodu. Raznu. Gaziranu ili jok. Kao i danas. Svetozar Cvetković, na primer gustira vino. Ekskluzivno. Uvozno. I na bilbordima. Gospocki. Solistički. Monoreklama. Stvaraoci njeni računahu sa činjenicom da najstrašniji cirkaju solo drinkeri, pa su oni fina ciljna grupa. Osim toga solodrinkeri se nikada ne leče jer nema ko da im kaže da su alkosi. Dakle ostaju doživotni, tj. dosmrtni potrošači. (Uostalom, niko se više neće ni lečiti po duševnim bolnicama. To je postalo više nego rizično. Osim ako ukinu jastuke za duševnjake?)

Važno je da smo zabranili pušenje! Nepušenje će nas spasiti od propasti!

Početkom 2006. je u Noći reklamoždera pobedio deo reklamne trilgije "Da ne čuje zlo..." u izvođenju Buleta Gončića i Branimira Brstine (sa kolegama), pa je vremešni voditelj pinkovog Nacionalnog dnevnika ponosno izjavio kako je dotično pobedničko delo, koje je, kaže, snimljeno po scenariju našeg velikog komediografa (a sada i ambasadora) Dušana Kovačevića, imalo PREMIJERU baš u pomenutom pinkovom Dnevniku. Ako već ambasadori pišu scenarija za reklamne trilgije, koje se premijerno izvode po nacionalnim dnevnicima, onda je pitanje dana, misle neki, kada će predsednik vlade ili države ili bar neki partijski lider zaigrati u reklami. E, neće nikad! Pošto je cilj reklame da se narodu omili proizvod, a ne da mu se ogadi. (Političari bi, u ovoj konstelaciji mogli da reklamiraju pušenje, pa da se narod uzkopisti i prestane. Ali bi se tome usprotivila svetska duvanska industrija. Jer pušenje jeste zabranjeno, ali cigarete i dalje moramo kupovati, to je osnovna ideja projekta!)

Trenutno smo svedoci megamedijskog megarata među bankarima, na našim prostorima. Odnosno na preoranim grobljima naših pobijenih banaka. Rat takođe izvode čuveni glumci. Bankari naime prodaju svoj PROIZVOD (mame mi, čula sam jednog koji, sa ekrana, tvrdi da je kredit bankarski proizvod!) odnosno razne kredite, kartice za ishranu automata, pakete računa na kojima vam - za male pare- čuvaju vaše mile pare...

Intenzivno se vrti velika serija reklama za koju sam prvo mislila da promoviše **preuranjenu ejakulaciju... Udešizadeš i gotovo!** ... ali pogreših! Ne radi se o mini koitusu nego o nekoj brzobancu, koja ti trenutno rešava problem. Ako ga nemaš. Ovo je ansambl serija, nema ko ne igra. Na čelu sa Tikom Stanićem, Ivanom Bekjarevim, Markom Ni-

kolićem, Olgom Odanović, Ružom Sokić. Jelicom Sretenović... ma ansambl koji bi odigrao bilo kog Steriju ili Nušića.

Onda ima jedna koja **Krpi rupe u vašem budžetu**. To ako imate budžet sa rupom. Ako imate samo rupu, bez budžeta, onda ništa. U trećoj Nikola Đuričko perfektno eskivira kuma, e da mu ne bi bio žirant i da bi ubedio naivni narod kako je bolje založiti praunučevinu ("praunučevina" je ono što pripada vašim praunucima, dakle obratno od dedovine) nego imati kuma... za žiranta.

Ne znam sad za čiji račun Gorica Popović istresa iz čarapa svog mužića Baneta Zeremskog, jer on nema pojma ka'će plata... ali ga slatko istresa.

Štedno-kreditni rat još traje, pa je nezahvalno prognozirati budućeg pobednika. Man ako to ipak ne bude Dinkić sa svojim stezanjem našeg kaiša!

Hrabar svet ovi naši glumci! Ili su svi zaboravili predstavu **Parabelum** u kojoj je Nebojša Glogovac igrao nesrećnog glumca, što je snimio reklamu za banku. Banka propala, narod pokrala, a štediš se okomile na sirotog aktera! Zamislite da pukne ova mini-koitalna "udešizadeš" pola bi se srpskog glumišta moralo iseliti na Tasmaniju, pred gnevom bančine klijentele. Uzgred, možda zato Glogovca nema u reklamama?

Mora se, naravno, reći da su sva ova ostvarenja nesravljivo bolja od onih koja su uvezena zajedno sa proizvodima, a koje tumače strani glumci ili naturščici. Znae one sa konjskim belim zubima, za što veću potrošnju kalodonta i sa uštogljenim nasinhronizovanim "lekarima" koji nas plaše paradentozom. Ili one u kojima skakuću konzerve.

Osim toga, ove naše su jedina prilika da penzioneri, prosvetari i državni medicinari vide svoje miljenike, domaće glumce. Pošto više nemaju para za ulazak u veća pozorišta, pa ni za bioskop.

U celoj ovoj pojavi najviše smeta što nekako ispada da je snimanje reklame skoro, da prostitue, kruna karijere. Studiraš, tremiraš se. Gradiš ime, lik i delo, igrajući Čehova, Ostrovskog, filmove, serije... i na kraju, kad te i bebe na ulici prepoznaju - e tada dobiješ ulogu u reklami! Svakako je naopako... Može se neko dosetiti da napravi reklamu za životno delo...

Negde oko iste one gorepomenute 1980. svi smo još čitali Orvelovu **1984**. strepeći od strašne budućnosti koja nas je čekala u totalitarnom režimu. I od Velikog Brata. Skoro niko, pak nije čitao **REKLAMOKRATIJU** F. Pola i S. Kornbluta, koja je isto kao i 1984. naučna fantastika, napisana otprilike u isto vreme. Isto toliko dobra, strašna i mračna, jedino što govori o sunovratu u koji vodi potrošački kapitalizam multinacionalnih kompanija. Ljudi su u njoj strogo podeljeni po imovnom stanju i

Ludiranje u Ludusu

moći, na nedodirljive kaste. Najmoćniji su, naravno, vlasnici nad-nac-kompanija. Najpoštovaniji su reklamoautori velikih korporacija koje vladaju svetom (preko marionetskih vlada, policija i vojski). Najbrojniji su izmanipulisani i prezreni potrošači, a najprezreniji proizvodni radnici, koji su prezaduženo roblje. Prezreniji čak i od klošara što uredno plaćaju spavanje po stepenicama. Svi imaju utetovirane brojeke na ruci, kao u Aušvicu, a što si veći dasa, to ti je brojka manja. Reklame se emituju na šoferšajbne, kupatilska ogledala, na rožnjaču oka... U sve proizvode se turaju narkotici koji stvaraju zavisnost. Sve je zagadeno i sve se reciklira.

Danas ispada da je cela popularizacija Orvelove 1984 zapravo bila jedna velika globalna antireklama za socijalizam iz koje smo morali zaključiti da je imperijalizam bolji. Shodno tome nije bilo uputno da Reklamokratija postigne isti uspeh kod čitalaca, mada čitaoci, naravno, ne vladaju svetom. Naša je stvar što smo poverovali da ćemo povratkom u kapitalizam svi postati kapitalisti, a ne samo potrošači, ili još crnje - roba.

Ili sam ja to predavno čitala ili nisam primetila da tamo uopšte ima glumaca...

Pošto je, dakle 1984. davno prošla i pošto smo uspešno izbegli jednodimni mrak socijalizma (mada Velikog brata nismo izbegli) i kako je, dakle mrak u koji hrlimo Reklamokratija, gde kao što rekoh, ne primetih glumce - igrajte braćo dok vam se još može! Pošto se ne može iz ove kože...

Mirjana Ojdanić

PUŠKIN ZA DECU

Pozorišne novosti iz Makedonije

Ljubiša Georgievski je napisao dramu *Aleksandar* o Aleksandru Makedonskom koju će i režirati u Štipskom teatru. Po rečima direktora pozorišta, Trajča Kačarova, u pitanju je interesantan tekst koji Aleksandra prikazuje više kao čoveka a ne bogoliku osobu, kako je njegova majka Olimpija govorila. U drami ima pet likova: Aleksandar, Olimpija, Aristotel, Ptolomej i Klint.

***

Premijera *Gospođice Julije* obeležila je promociju alternativne scene "Sega" u "Štipskom teatru". Nova scena je posvećena svim alternativnim trupama. "Eksperimenti i alternativa su integralni deo pozorišnog života, oni rastu iz kreativne snage glumaca. I greške imaju pravo na izraz i postojanje. Stoga počnite!", moto je novoosnovane scene. Reditelj "Gospođice Julije" je Jovan Ristovski.

***

Predstava *Otac* Elvisa Bošnjaka u režiji Dimitra Stankoskog održana je na sceni teatra "Vojdan Černodrinski" u Prilepu. "Tekst govori o introvertnom čoveku i njegovom pokušaju da izađe iz tog stanja, o dilemi da li da se ubije i ode u pakao ili da ponudi nekom da ga ubije i ode u raj. Drama je bliska 'Zločinu i kazni' Dostojevskog", rekao je reditelj. Premijera je obeležila 56 godina postojanja teatra u Prilepu.

***

Reditelj Aleksandar Popovski će postaviti Ibenovu *Noru* u "Turskom teatru" tokom leta. Ovo će ujedno biti i prva makedonska izvedba Ibenovog dela.

Podsetimo, drama kritikuje tradicionalne uloge čoveka i žene u puritanskom braku. U "Nori" Iben prikazuje realnost koja se krije ispod fasade, koju tadašnje društvo nije htelo da vidi.

***

U "Dečjem teatru" u Skoplju pripremaju klasičan mjuzikl za decu nastao po Puškinovoj kratkoj priči. Reditelj je gost iz Sofije, Bonjo Lungov. "Kada sam pročitao priču bio sam zadivljen mudrošću čoveka koji je priču napisao u 19. veku, a koja je i dalje aktuelna. Ovim komadom želim da deci objasnim da novac nije sve i da siromaštvo nije mana", rekao je reditelj.

***

Posle više od pola godine pauze, predstava *Druga strana* Dejana Dukovskog i u režiji Slobodana Unkovskog, vratila se na scenu "Dramskog teatra". Komad je uspešno gostovao na festivalima u Rijeci, Novom Sadu i Prilepu, gde je i nagrađivan. Inače, tekst je izveden i u Nemačkoj i Danskoj, a poslednja inscenacija bila je u "Jugoslovenskom dramskom pozorištu" u Beogradu, u režiji Miloša Lolića.

***

Premijera *Hamleta za početnike* u režiji Deana Damjanovskog održana je u "Narodnom teatru" u Bitolju. Reditelj je kombinovao delove Šekspirovih drama i drugih psihoanalitičkih tekstova pisanih za određene likove. Damjanovski veruje da će izvedba biti provokativna i za ljude koji su čitali dela i za one koji se prvi put susreću sa Šekspirovom. Predstava je deo projekta "Oživljavanje mrtvih" koji obuhvata dela iz polja izvođačkih umetnosti,

kojima su klasični literarni tekstovi bili inicijalna tačka.

***

Joneskova *Čelava pevačica* imala je premijeru na netipičnom mestu - restoranu "Pod Kale", gde će se igrati do 1. maja. "Predstava je režirana kao televizijski 'reality show' koji prenose tri kamere. Publika će uživati u svakodnevnim situacijama i običajima, preko makedonskih gradova, kebaba, Pajdusko narodne igre", rekao je reditelj Ljupčo Todorovski-Upa. Sledeći ciklusi izvođenja ovog avangardnog komada biće tokom jula i avgusta na Ohridu.

***

Škotska pozorišna grupa "Venišing point" gostovala je na sceni teatra "Centar" u Skoplju. Predstava *Zagubljeni*, radena po predlošku reditelja Metjua Lentona, nastupala je prošle godine u Edinburgu, a dobila je i britansku nagradu za pozorište. Grupa je nastala 1999. u Glazgovu, i poznata je po svojoj inventivnosti. Komad postavlja pitanje do kada smo odgovorni za ono što smo zgrešili u detinjstvu, i šta se dešava kada nevinno dete napravi kriminalno delo.

***

Premijerom drame *Povratak* Harolda Pintera u narodnom teatru "Jordan Hadži Konstantinov-Džinot", reditelj Risto Majstorov proslavio je 50 godina rada. "Kada sam počeo da radim na komadu nisam ni pomišljao da će Pinter u međuvremenu dobiti Nobelovu nagradu. Tekst je bogat i slojevit, u pitanju je teatar apsurdna i nelogičnosti. Inače, komad sam radio i daleke 1975. godine sa velškim amaterskim pozorištem, i učestvovali smo na BRAMS-u", rekao je Majstorov.

***

U Beogradu smo imali prilike da vidimo predstave *Bezimeni* i *Crnila* "Makedonskog narodnog teatra". A. J.

I na scenama širom Makedonije: *Druga strana*

Tekst Dimitrija Vojnova u Sarajevu: *Velika bela zavera*

KURT KOBEJN U SARAJEVU

Šta se događa u pozorištima Bosne i Hercegovine

Muzičko-scenski oratorij *Karmina Burana*, raden prema predlošku Karla Orfa, u režiji Sulejmana Kupusovića, izveden je na sceni "Narodnog pozorišta" u Sarajevu. Predstavu je produciralo Bosansko narodno pozorište Zenica gde je "Burana" premijerno odigrana 30. decembra 2005. Dirigent Milenko Karović objašnjava da u predstavi učestvuje 150 aktera i da je "sve usklađeno s poznatim Venecijanskim karnevalom, čak i kostimi".

***

Predstava *Velika bela zavera* Dimitrija Vojnova, a u režiji Aleksandra Jevđevića, premijerno je izvedena na sceni "Kamernog teatra 55" u Sarajevu. Akteri su interpretirali priču koja govori o tri poslednja dana života Kurta Kobjeja, frontmena kulturnog benda "Nirvana", koji je u aprilu 1994. izvršio samoubistvo. Vojnov kroz tekst izražava stav da su Kobjeja ubila droga i svi oni koji su ga činili zvezdom, a najviše beskrupulozni svet muzičke industrije. Drama je odgovor na pitanje ko je povukao obarač. Reditelj Jevđević je kazao: "Kada sam dobio tekst mislio sam da je reč o drogi. Međutim, u pitanju je nešto sasvim drugo. U Americi je devedesetih godina vladao rok 'crne braće' a onda su neki ljudi iz šou-biznisa odlučili da naprave rok scenu za belu decu. Hteli su da to bude 'Nirvana', ali Kobjej nije pristao na to". Štampa kaže da je sarajevska publika dobro prihvatila dramu mladog beogradskog pisca.

***

Kokan Mladenović režira *Baš Čelik* u banjalučkom "Dječijem pozorištu RS" U predstavi baziranoj na priči Milivoja Mladenovića, glumi devet glumaca.

***

Premijera muzičko-scenskog projekta *Jedan čovek i jedna žena*, posvećenog grupi "Indeksi" desila se na sceni "Narodnog pozorišta" u Sarajevu. Nenad Pervan, reditelj predstave, istakao je da je sama ideja o postavljanju "Indeksvog" muzičkog opusa na scenu potekla još krajem osamdesetih godina prošlog veka. "Moj otac Slavko Pervan, koji je autor scenskog pokreta, začetnik je te ideje, a ja sam pozvan da uradim tekst i da ovu ideju postavim na scenu", objasnio je reditelj.

***

Ansambel "Bosanskog narodnog pozorišta" iz Zenice postavio je predstavu *Kidaj od svog muža* koju je, prema tekstu Reja Kunija, režirao Sulejman Kupusović. "Ova predstava je prvi put nastala pred rat. Imao sam potrebu da zabavim ljude, da ih izvučem iz crne svakodnevice. Sve je upućivalo na to da će se desiti rat i imao sam potrebu da malo zabavim ljude, da ih nateram da bar sat i po ne razmišljaju o teškoj stvarnosti. Ni sada se ništa, na žalost, nije bitno promenilo. Takođe, verujem da ću ovom predstavom pomoći pozorištu koje je u veoma teškoj finansijskoj situaciji, a ujedno ću široj publici predstaviti mladu generaciju glumaca koja je stasala u ovom teatru i ima izvanredne glumačke potencijale", kazao je Kupusović.

***

Češka dramska grupa "Lutke i kolači" iz Praga nastupila je u "Dečjem pozorištu RS" u okviru "Februarskih dana češke kulture" u Banja Luci, kada je izvela dečju lutkarsku predstavu *Zabac Valentin* i komad za odrasle *Roki*. Trupa je prethodno gostovala u Zenici i Sarajevu. "Zabac Valentin" je priča o razmaženom malom žapcu koji beži od kuće u potrazi za princezom i koji se sprijatelji sa rodom. Komad baziran na bajci Burna Bosea je režirao Marek Bečka. "Roki" govori o tužnom bokseru i njegovim prijateljima i neprijateljima, o beznadu ostavljenog čoveka i o nemogućnosti rešavanja problema u svom životu.

"Lutke i kolači" su nezavisna alternativna dramska grupa osnovana 1991. godine u Pragu. Tokom svog postojanja postavili su 18 predstava za decu i 16 za odrasle. Svojim neuobičajenim pristupom stvaraju jedinstvene pozorišne komade sa originalnim tekstovima, posebnim smislom za humor i naglaskom na kreativnim elementima bilo da je reč o kombinacijama starih lutaka, zardaloga gvožđa ili najmodernije tehnologije.

***

Predstava *Hamlet*, koju je prema tekstu Viljema Šekspira, režirao Haris Pašović, gostovala je na sceni "Zagrebačkog kazališta mladih". "Pregovaramo s jednim od beogradskih teatarata, te je gotovo sigurno da će predstava uskoro gostovati i u Beogradu", rekao je Pašović.

***

Izložba o životu i delu *Endija Vorhola*, iz kolekcije Muzeja moderne umetnosti u Slovačkoj, otvorena je u galeriji "Kolegijum Artistikum", u okviru festivala "Sarajevska zima". Postavka, pored

Turska atrakcija: *Anadolska vatra*

Vorholovih radova, obuhvata i izabrana dela savremenih slovačkih umetnika koji stvaraju na temeljima umetničkog nasleđa oca pop arta. Kolekcija obuhvata grafike i pastele i veoma je popularna širom Evrope. U Sarajevu je stigla iz Firenze. Vorhol je bio umetnik kojeg su mnogi osuđivali, ali i prihvaćali. Začetnik moderne umetnosti u svetu često je govorio da nije sve dobra umetnost, ali je ipak umetnost. Poznat je i po tome što je za sebe kazao da je on sam svoje najveće umetničko delo.

***

U okviru "Sarajevske zime" svoje instalacije i performanse predstavila je grupa *Nine Dragon Heads* koja okuplja umetnike iz devet zemalja. Trupa je počela s radom 1996, kao neprofitna organizacija u Koreji, Australiji, Japanu, Austriji i Nemačkoj. Rade s različitim formama, performansom, instalacijama, vizualnom umetnosti. Tema s kojom su se predstavili je "Promenjeni koncept".

Cilj ovoga projekta je da u budućnosti unese okrepljujuću promenu u glavu svakog umetnika koji učestvuje u njemu.

***

Turska trupa "Anadolu&Ateši" predstavila se izvođenjem plesnog performansa *Anadolska vatra*. Tokom dvosatnog programa 75 plesača je izvelo na desetine plesnih koraka karakterističnih za pojedine turske oblasti, a u njihov repertoar bili su uvršteni i plesovi poreklom iz Makedonije. Obučeni u maštovitu odeću, koja se menjala zavisno od plesne tačke, Anadolci su ispričali deo priče o stotinama godina dugoj i bogatoj anadolijskoj kulturi i mitologiji. Performans u Sarajevu bio im je 901. nastup od njihovog nastanka 1999. godine, a do sada ih je uživo videlo oko sedam miliona ljudi širom sveta. Kandidati su za Ginisovu knjigu rekorda, i prvi su imali priliku da nastupiti u Narodnom parlamentu Kine. **Priredila Aleksandra Jakšić**

"SKAKAVCI" I U HRVATSKOJ

Kazališne novosti iz Hrvatske

Pozorište "Mala scena" učestvuje od 1. do 12. marta 2006. na međunarodnom festivalu predstava za decu "Visioni di futuro, visioni di teatro" u Bolonji. Smotra je namenjena najmlađoj deci (0 - 6 god), i u organizaciji je kazališta "La Baracca/Testoni Ragazzi" i Grada Bolonje. Zanimljivo je da su sve prikazane predstave praiizvedbe ili premijere. "Mala scena" nastupa komadom *Padobranci (ili o umetnosti pada-nja)*. Predstava je nastajala iz razmišljanja o gravitaciji. Na simboličkoj ravni, ovaj motiv je otvorio glumcima/plešačima prostor za maštanje na temu uspona i padova, hodanja i padanja, letenja i lebdjenja, te o slobodi i vezanosti. Na taj način predstava progovara o životu i ljudskim odnosima, o dečjoj svakodnevnici, o maštanjima i željama, o mogućnostima i nemogućnostima. Reditelj je Ivica Šimić.

Ovo pozorište imalo je i zagrebačku premijeru. U pitanju je tekst Norme Sèrment *Nevidljivi Leonard* u režiji Ivice Šimića. Ekipa odraslih, roditelji i ljudi psihijatar blago je karikirana: svako od njih je zamrznut u nekoj od svojih fiksnih ideja. Tako se, vrlo verovatno, približavaju slici koju deca imaju od odraslima. A devojčicu Maju igra - devojčica. Odrasli su smešni, deca su stvarna. I njihovi problemi su stvarni. Sentimentalnost koja uvijek čuči u pričama o usamljenosti vešto je izbegnuta. Humor stvara opštini vedar ton, scene porodičnog života ispresecane su songovima.

Na sceni Drame HNK-a u Zagrebu, premijeno je izvedena Čehovljeva drama *Tri sestre* u režiji Ivice Kunčevića. Pošto je postavka sentimentalna i patetično-dekorativna, po oceni hrvatske kritike, jedinu pozitivnu ocenu zaslužile su tri mlade glumice koje tumače likove Olge, Maše i Irine.

MILER I TAUFER I BEBLER I PANDUR

Vesti iz slovenačkog gledališča

Po oceni žirija, najbolja predstava 16. "Dana komedije" u Celju je *Ti ljudi tenori* u režiji Jaše Jamnika. Po izboru publike, najbolji komad je *Spustite me pod kovčeg, gospa Markham* u režiji Vinka Möderndorfera

Na sceni "Slovenskog ljudskog gledališča Celje" slovenačku praiizvedbu imao je komad Alana Beneta *Kafkin genije*. Autor se u komičnoj drami sa nadrealnim zapletom pita kako bi se osećao Kafka kada bi se pojavio danas i otkrio da Brod nije spalio njegove rukopise. Maks Brod, Kafkin najbolji prijatelj i biograf, tajno i anahronično se pojavljuje u dnevnoj sobi agenta za osiguranje, Sidneja, koji je opsednut Kafkom, i piše članak o njemu. Tu je i njegova seksualno frustrirana žena Linda, kojoj je život sa suprugom na smrt dosadio. Brod pozvoni na njihova vrata - i tu se počinje drama nenadanih obrta i tipičnog, engleskog humora.

Nacho Duato, jedan od najslavnijih koreografa današnjice i umetnički upravnik španske "Compania Nacional de Danza" priprema novu predstavu s Tomazem Pandurom. Koreografija pod nazivom *Alas del Deseo* ili "krila žudnje" premijerno će biti predstavljena u Palacio de Festivales de Cantabria u Santanderu 28. aprila. Predstava se priprema po motivima filma "Krila žudnje"

***
"Umesto u pripadajuću joj intimističku atmosferu, s izvođačima i gledaocima koji dele isti energetski prostor, drama *Žudnja* Sare Kejn stavlja se pred stotine gledaoca u parteru i ložama, u okviru patetične zagrebačke HNK-ovske pozlate", kaže hrvatska kritika. Reditelj Borut Šeparović je u središte scene stavio savremeni automobil, kao metaforu konzumerističkog društva, u koji glumci kasnije ulaze da bi kamera prenosila njihova lica na "pozorišne ekrane". U prednjem planu scene nalazi se pet megaekrana koji filmskom naracijom neprestano komentarišu teatarsko čitanje teksta Sare Kejn.

***
Posle slovenačke premijere poslednje drame Biljane Srbljanović, *Skakavci* su postavljeni i na scenu "Zagrebačkog kazališta mladih" u režiji Janusza Kice. Rediteljski koncept podelio je kritičare - jedni tvrde kako je promišljen i studiozan, drugi kako je 'preskočio' priliku koju mu drama nudi u didaskalijama. Ansambl i tekst hvale svi. Kritika o predstavi kaže: "Put je to do praznine i ništavila koje vas dira u svakom trenutku kad iz njega progovori neka bliska vam tegoba, utrnuta strast ili emocija. Kica na tu kartu 'prepoznavanja' očito i igra, no da bi izbegao teški dramski hod i održao pažnju publike, on zanatski vešto koristi svaki crnohumorni naglasak ili grotesknu vinjetu upisanu u dramu."

***
Eshilova tragedija *Sedmorica protiv Tebe* imala je premijeru na sceni "Teatra ITD" u režiji Olivera Frlića. Iako izborom početnog teksta namerno zakopana u prošlost, predstava čak i doslovno deluje po principu koji je "in yer face" dramaturgiji dao ime. Frlić publiku ne udara šakom u lice, nego joj doslovno

Vima Vendersa i Petera Handkea. U međuvremenu, Duato s istim ansamblom po prvi put gostuje u ljubljanskom "Cankarjevom domu" 9. aprila, i to s predstavama *Rassemblement*, *Castrati* i *Por Vos Muero*. Baletni triptih koji će izvesti u Ljubljani presek je Duatovog rada, sastavljen od tri najuspešnije i najprepoznatljivije koreografije iz 1990, 1996. i 2002. godine.

***
Na sceni "Cankarjevog doma" premijerno je izvedena drama Stefana Kolditza i Andreja Kovača, *Eva Braun, Hitlerova ljubavnica*. Komad obuhvata dva poslednja sata njenog života. U bunkeru, dok čeka svoju smrt, razmišlja o svom životu, o ulozi Firerove žene na koju je čekala 16 godina... Nameće se pitanje da li je gospođa Hitler bila vredna gospođice Braun.

***
Jedna i druga nemačkog dramatičara Botha Strauba i režiji Ivice Buljana izvedena je u SMG-u. Komad je prvi put izveden pre godinu dana u minhenskom "Bayerisches Staatsschauspiel-Residenz Theater". Reč je o intelektualnoj bulevskoj predstavi o dve žene, koje su volele istog muškarca, i svaka od njih ima njegovo dete.

iznad glave postavlja raketu Tomahavk, a na nju postavlja Antigonu. Ključni rekvizit nije slučajno izabran jer je oružje za pripitomljavanje drukčijih civilizacija. Reditelj je sabrao svoje iskustvo scenske provokacije s klasičnim pozorišnim oblicima. Za razliku od Eshilove tragedije, koja analizira uzurpaciju vlasti i njene posledice u situaciji kada je celokupna društvena moć odlučivanja koncentrisana u jednom pojedincu, ova predstava (isključivo ženskog ansambla) polazi od mikrofizike moći koja je rezultat odnosa i rada učesnika na ovom projektu u specifičnom institucionalnom okruženju.

***
Nova predstava ansambla Drame HNK-a Split je *Bili Holidej* u režiji Arseno Ostojića. Ksenija Prohaska, koautorica teksta sa rediteljem, nastupa u naslovnoj ulozi. Ovaj scenski kolaž s pevanjem, na žalost, puka je serija monologa o traumatičnim iskustvima jednog života, ispresecanih pesmama koje su ga obežile i učinile legendarnim.

***
Na istoj sceni u Splitu hrvatsku praiizvedbu doživeo je komad *Udovice* Ariela Dorfmana i Tonja Kušnera, u režiji Dina Mustafića. Žrtve rata ili vojne diktature ostaju na kraju tek faktografski podaci, brojevi izgubljeni na stranicama istorije, brojevi kojima se čudimo. Ali, iza svih tih brojeva stoje lica koja su autori doveli na scenu: prkosna i tvrda lica žena koje čekaju da im vrate muževe, sinove ili braću, da ih vrate žive ili mrtve, jer njima pripadaju. No, i politika će učiniti sve da žrtve ostanu samo njeno vlasništvo...

***
Rezultat koprodukcije "Gavelle" i "Prologomena Arta" je komad Džona Murela *Sara Bernar* u režiji, adaptaciji i scenografiji Eduarda Tomičića Buntaulia. Murel je jedan od najizvođenijih kanadskih dramatičara, a ova predstava, koja prati poslednje dane legendarne francuske glumice, nastala je po njegovoj drami "Memoir". Lišena rediteljskih atrakcija, te temeljena na glumačkoj virtuoznosti i snazi interpretacije, "Sara

***
Na kamrnoj sceni Drame "Slovenskog narodnog gledališča Maribor" izveden je novi autorski projekt Damira Zlatara Freya. Pozorišni reditelj, osnivač i umetnički direktor umaškog Međunarodnog festivala kamornog teatra "Zlatni lav" režirao je predstavu *Životinjska farma* nastalu prema motivima romana Džordža Orvela.

***
U Kranju se od 18. do 30. marta održava 36. *Nedelja slovenačke drame*. U revijalnom programu nastupa predstava "Beogradskog dramskog pozorišta" "Igra parova" Matjaža Zupančiča u režiji Milice Kralj.

***
Kabare male fantastike izveden je u teatru SNG Nova Gorica. Komad je režirao umetnički direktor kuće, Primož Bebler. Reč je o tri jednočinke, a svaka od njih prikazuje neobične 'sudare'. Autor dve minijature "Univerzalni jezik" i "Sigurna stvar", je Amerikanac Dejvid Ives, dok je "Novu unutrašnjost" napisao slovenački pesnik i pisac Borut Gombač. Prva jednočinka govori o učenju jezika koji ne postoji ali je veoma lako i korisno učiti ga, druga o ljudima koji slučajem sede za istim stolom u krčmi, te se približavaju i odaljavaju jedno od drugog, dok treća govori o seksualnim fantazijama misteriozne dame i gospodina koji se javio na njen oglas.

Komad Biljane Srbljanović: *Skakavci*

Bernar" je duo drama koja se kreće po isprekidanoj granici života i umetnosti.

***
U "Gavelli" je izveden i *Aretej* Miroslava Krleže u režiji Zlatka Viteza. Politika, istorija i rat(ovi), oduvek podsticani svestremenom ljudskom glupošću, kod Krleže su stalne teme, a u "Arteju" ih je pozornici ponudio u neobičnoj i originalnoj dramskoj formi. U pitanju je začudna fantazija čiji se esejistički delovi menjaju s dramskim, antiratni kritičko-meditativni tekst koji propituje ljudsku prirodu, dokazujući da je, bez obzira na istorijsko razdoblje, "čovjek čoveku vuk".

***
"Gradsko kazalište mladih" iz Splita izvelo je premijeru predstave *Carevo novo odelo*. Anderseovu bajku za scenu je adaptirala Ana Tonković Dolencić, a predstavu je režirao Ivan Leo Lemo.

***
Sakaćenje (u originalu "Obciah!") Januša Glovackog nova je predstava "Šibenskog kazališta". Režiju potpisuje Pero Mioč. Originalni naslov krije zamku - može značiti: sramoćenje, poniženje, ali i sakaćenje. Prikazani scenski događaj sadrži sve te kategorije. Nerealizovani daroviti pisac, neostvarena darovita glumica (bračni par) pokušavaju srediti svoje živote kako bi uredili zajednički život. U igru su uključene materijalne i

duhovne predpostavke: novac, taštine i frustracije. Nema načina da pronađu put do sebe, niti jedno do drugoga. Pisac uvodi treći lik koji bi trebalo da posluži kao katalizator, ali i on je dezintegrisana osoba. Nema rešenja. Narastaju emocije, strah, usamljenost, napuštenost, izgubljenost, suvišnost, bezrazložnost...

***
Tekst *Savršeni superheroj* Beogradanke Ive Modli izveden je na sceni "Kerempuha" u režiji Sladane Kilbarde. "Uspeh - sinonim za medijsku eksponiranost i moć - sinonim za novac (može i obrnuto), postale su dve glavne odrednice svetskog sistema vrednosti i, što je još tragičnije, smisla života današnjeg čoveka. Da bi se ove pojave učinile opipljivim, ne biraju se sredstva. (...) Drama mlade spisateljice Ive Modli nastala je u idealnom trenutku i dobila je pravovremenu priliku da na jedan vrlo aktuelan, crnohumorni, groteskni i, slobodno možemo reći, glamurozan način, iskritizira vreme i ljude u kome živimo, ali i da progovori o večnom problemu ljudskog roda - manipulaciji - koja razvojem civilizacije i tehnologije menja oblike, ali nepromenjivo ostavlja iste posledice... jednom rečju... destruktivnost spram nas samih", zapisala je rediteljka.

A. J.

Dramski privenac: *Smolin vrt* (Foto: Tone Stojko)

***
U "Prešernovem gledališću" u Kranju postavljena je Šindlerova drama *Spletka i ljubav* u režiji Edvarda Milera. Time je ujedno i obeležena dvestogodišnjica smrti jednog od najvećih nemačkih dramatičara. U drami nastaloj 1784. i koja se prvo zvala "Luise Milerin" (po glavni junakinji), Šiler je oštro kritikovao tadašnje društveno uređenje. Pomenut komad imali smo prilike da vidimo na Belefu 05, u režiji Ivane Vujić.

***
Reditelja Vita Taufera zanima arhetipsko, početno pozorište, koje dolazi iz mraka, podsvesti. Iz toga je nastala njegova adaptacija Šekspirovog *Hamleta* za scenu "Lutkovnega gledališča Ljubljana". Svoju marionetsku postavku, namenjenu svim uzrastima, označio je trilerom. Taufer je u lutkarskom "Hamletu" pokušao uneti doživljaje iz detinjstva. Po njegovim rečima, postavka je tako

vizuelno bogata da podseća na kompjutersku igricu.

***
Smolin vrt Mete Hočevar doživeo je praiizvedbu na sceni Drame SNG Ljubljana. U svom dramskom prvencu, u podnaslovu označenom kao komedija, spisateljica povezuje dva sveta, dva vremena i dve teme. Najpre je to priča o raseljenoj slovenačkoj družini, o Ljubi Smole iz Ljubljane, koja je na kraju Drugog svetskog rata otišla u Argentinu, volela i partizana i domobranca, i iz obe veze rodila po ćerku. S druge strane je igra o pozorištu, slovenačka varijanta Čehovljevog "Višnjika". U tekstu se sreću i prepliću traumatična iskustva i banalna svakidašnjost, teatar utvara i realnosti.

Prevela i priredila Aleksandra Jakšić

NAJLJEPŠI „TEATRIN“ U OVOM DIJELU EVROPE

Žarko Vujović

Zahvaljujući svom Kraljevskom pozorištu 'Zetski dom' Cetinje je nakon decenijskog stagniranja ponovo prisutno i sve više prepoznatljivo mjesto na pozorišnoj karti nekadašnjih jugoslovenskih prostora. Četiri prošlogodišnje premijere, među kojima su Čehovljevi 'Višnjik', Kišov 'Drveni sanduk Tomasa Vulfa', 'Hanibal podzemni' bugarskog savremenog pisca Hrista Bojčeva i 'Nije čovjek ko ne umre' Željka Stanjevića označili su krunu četvorogodišnjeg rada u ovoj po mnogo čemu specifičnoj pozorišnoj kući.

Reditelji Ivica Kunčević, Niko Goršić i Dino Mustafić, poznata glumačka imena poput Petra Božovića, Predraga Ejdusa, Dragana Jovičića, ili mladog Albana Ukaja samo su neki od onih koji su u posljednjih pola decenije 'potpisali' makar jedan projekat Zetskog doma, naravno uz crnogorske glumce i redite-

lje, od Varje Đukić, Branimira Popovića ili Lidije Dedović. Iako donekle uslovljeno činjenicom da Zetski dom nema svoj ansambl, to ipak govori u prilog otvorenosti ovog pozorišta za stvaraoce, prije svega iz regiona, ali i za studente prije desetak godina otvorene cetinjske Akademije dramskih umjetnosti, čije su generacije svoje prve prave pozorišne korake napravili upravo na sceni Zetskog doma.

Govoreći o svom konceptu jednog, pokazalo se uspješnog, spoja tradicije i savremenog teatra, direktor najstarijeg crnogorskog pozorišta osnovanog prije 130 godina i 'spiritus movens' njegovog sadašnjeg uspona, Ljubomir Đurković, vidi Zetski dom kao pozorište koje predstavlja sintezu tradicije i savremenog teatra.

"Pritom se moraju uzeti u obzir činjenice da je Zetski dom državni ili

nacionalni teatar kao i da, za razliku od Crnogorskog narodnog pozorišta iz Podgorice, radi u gradiću sa petnaestak hiljada stanovnika, što samo po sebi otvara problem publike, bez obzira što je procenat naših sugradana koji idu u pozorište veći nego u nekim mnogo većim centrima", kaže Đurković, uz napomenu da se predstave u produkciji Zetskog doma igraju ne samo u Podgorici, Kotoru i drugim crnogorskim gradovima, već i na gotovo svim pozorišnim scenama u Beogradu, kao i u Novom Sadu, Užicu, Skoplju i Sarajevu.

Inače, ovog ljeta Zetski dom sa predstavama 'Final countdown' i 'Try ratnika' reditelja Lidije Dedović ide na mediteransku turneju, tokom koje će obići Novu Goricu, Udine, Torino i Barselonu, a stigao je poziv i za učešće na najvećem azijskom ljetnjem festivalu u Južnoj Koreji.

"Sve to uslovljava da radimo 'mobilne' predstave i u tom smislu ovaj recept pozorišta bez stalnog ansambla postiže mnogo više nego što bi se uradilo sa jednom glomaznom ekipom. Mislim da je to i pravi recept za jedan savremeni teatar. Izuzev po nazivu, mi smo po svemu drugom zapravo jedna savremeno strukturirana pozorišna trupa", kaže Đurković.

Kada je riječ o umjetničkom nivou predstava cetinjskog teatra, one su ravnopravne sa onima koje izlaze iz mnogo većih pozorišnih kuća, o čemu svjedoči prije svega prijem publike od Cetinja, preko Beograda, pa do Sarajeva, kao i učešća i nagrade na festivalima kao što su Sterijino pozorište ili Užički festival, gdje je ove godine Varja Đukić za ulogu u 'Višnjiku' osvojila prvu nagradu. Među onim predstavama koje su 'probijale led' i podsjećale pozorišnu publiku na posto-

janje cetinjske scene svakako da se mora istaći 'Kralj Ibi' u tumačenju maestralnog Petra Božovića, nagrađenog na Zaječarskim danima Zorana Radmilovića prije tri godine.

Ni repertoar Zetskog doma nije određen nazivom nacionalnog, odnosno državnog teatra, već je fleksibilan, od klasika kao što su Čehov, Žari ili Beket, pa do savremenih evropskih pisaca poput Savijane Stanesku ili Hrista Bojčeva.

"Sve u svemu, mislim da smo kroz ove tri godine uspjeli da na pravi način spojimo tradiciju, prije svega samim tim da Zetski dom ponovo 'živi', sa modernim pozorišnim izrazom", smatra direktor Zetskog doma.

Iako mu je dodijelila status nacionalnog teatra, država nije baš previše izdašna kada je riječ o dotacijama najstarijem crnogorskom pozorištu.

"Finansijska podrška države je ograničena na nekih 80 do 100000 Eura

godišnje, što bi bilo dovoljno tek za jednu dobro opremljenu predstavu, dok smo mi uradili tokom prošle godine njih četiri", napominje Đurković, koji podsjeća da je prošle godine završena rekonstrukcija teatarske zgrade, kao i da će uz najavljenju adaptaciju enterijera Zetski dom i svojim izgledom vratiti epitet jednog od najljepših 'teatrina' u ovom dijelu Evrope.

I pored čestih izleta van svog grada, Zetski dom je ipak 'najcetinjskiji' od svih drugih institucija u crnogorskoj prestonici.

Pored produkcije predstava, Zetski dom je obnovio i svoju izdavačku djelatnost u okviru koje je objavljeno desetak naslova iz istorije ovog teatra i crnogorskog pozorišta uopšte, a zahvaljujući saradnji sa Muzičkom akademijom jedan je i od centara muzičkih dešavanja u Crnoj Gori.

SVEČANO DODELJENE NAGRADE SDUS-A

"Ljubinka Bobić" Jelisavet Sablić

"Kad je neko veliki, gluma je jednostavna stvar"

Jedinstvenu atmosferu doživjeli su mnogobrojni ljubitelji scenske umjetnosti koji su 11. marta došli u Beogradsko dramsko pozorište, da nakon predstave 'Svinjski otac', prisustvuju prvoj dodeli nagrade s imenom Ljubinke Bobić.

Za maestralno odigranu ulogu majka Dare u predstavi „Svinjski otac“ Aleksandra Popovića, u režiji Egona Savina, u izvođenju Kruševačkog pozorišta, nagradu je dobila Jelisaveta Seka Sablić, istaknuta dramska umetnica i komičarka

Žiri, u sastavu Renata Ulmanski, Ksenija Šukuljević-Marković, Nataša Ninković, Jovica Pavić i Stevan Bodroža, je odluku doneo jednoglasno.

Ustanovljavanjem nagrade sa imenom čuvene glumice Ljubinke Bobić odati je veliko priznanje i umetnici koja je 'bila neobična za vreme u kome je živela, glumice, komičarke, pisca, anfan teribla toga doba, koja je svoj estetski kredito igrala do kraja i u životu' kako je za nju rekla Sonja Jauković prilikom uručivanja nagrade. Glumici koja je "ušetala suvereno i čiji je izraz izdržao vreme". O Ljubinki Bobić govorila je i teatrolog, Ksenija Šukuljević Marković.

Nagradu, koja će se umetnicima uručivati bijenalno, a sastoji se od plakete sa likom Ljubinke Bobić, unikatne diplome na pergamentu i novčanoh iznosa od 1000 evra, Seki Sablić je uručila umetnica Sonja Aleksić.

Renata Ulmanski, koja je igrala zajedno sa Ljubinkom Bobić, je rekla: "Kad je neko veliki, gluma je jednostavna stvar i igra se na radost", što je slučaj Ljubinke Bobić, ali i dobitnice nagrade sa njenim imenom, Seke Sablić."

A Seka Sablić je, dobro raspoložena i nasmejana, obrazložnje uz dodelu na-

grade prokomentarisala na sebi svojstven način: "Daj bože da to sve postoji u mojoj glumi! Ljubinka je, mogu da kažem, bliska meni jer je kao i ja služila publici i činila da ona nikad ne izade ravnodušna iz pozorišta!"

M. J.

(Foto: A. Andić)

"Miloš Žutić" Nebojša Glogovcu

"Kada preuzmem lik, onda više nemam nikakve veze sa Nebojšom Glogovcem, već postajem taj neko"

Ovog puta je to bio Ivan, u predstavi Hadersfild, po tekstu Uglješe Šajtinca i režiji Aleks Čizholm.

25. februar, večer, JDP - scena Bojan Stupica. Godinu dana od premijernog izvođenja, još jednom prepuno gledalište, ali 'karte više', više nema. Slika, ne baš svakidašnja: glumci u publici, u broju koji imponuje i koji se viđa samo u izuzetnim prilikama, kao što je ova: dodela nagrade 'Miloš Žutić' za najbolje glumačko ostvarenje na scenama profesionalnih pozorišta Srbije i Crne Gore. Prima je Nebojša Glogovac. Po drugi put.

Ustanovljena 1994. godine, nagrada Miloš Žutić se od tada svake godine do-

deljuje iz poštovanja i sećanja na čuvenog glumca, znamenitog po duhovnosti i misli, po poštovanju govora, po snazi izraza i osećanja. Ili, kako za njega reče Nebojša Glogovac, 'pravi gospodin, Miloš Žutić, danas takvih više nema'. Nagrada se dodeljuje glumcu (ili glumici) koji je svojim ostvarenim ulogama uspeo da potvrdi svoju posvećenost glumi. Sastoji se od plakete sa likom Miloša Žutića, rad akademskog vajara Zvonka Novakovića, unikatne diplome, rad scenografa Geroslava Zarića i novčanog iznosa od 1000 Evra.

Ispred SDUS-a nagradu je uručila Predsednica, Sonja Jauković, Nebojša Glogovac se zahvalio žiriju, publici, posebno naglašavajući da su za tu nagradu u velikoj meri zaslužne njegove kolege, glumci, koji su sa istom količinom energije pružili vrhunsku glumačku igru.

M. J.

(Foto: Đ. Tomić)

GENI PROTKANI UMETNOŠĆU

Aleksandra Jagodić

Otac i sin, Feđa i Uroš Stojanović, bave se danas, kao i mnoge umetničke porodice, istim poslom i to im ni malo ne smeta, čak ih čini srećnim i veoma bliskim. Feđa je poznati pozorišni i filmski glumac, a Uroš filmski reditelj, koji ovih dana završava montažu svog prvog filma "Čarlston za Ognjenku" koga kulturna javnost s nestrpljenjem očekuje. Verovatno je trema zbog filma i želja da bilo kakvom izjavom ne urekne početak prvenca u javnosti, iako to nije želeo da prizna, učinila da je Uroš u razgovoru bio mnogo uzdržaniji od oca, ali mu ne treba zameriti jer je kako su obojica rekli, na trenutak da snimi film, čak i uprkos velikom broju dobrih scenarija koje je napisao, čekao čak četiri godine. To ga ipak nije pokolebalo da pomisli da nije trebalo da se bavi umetnošću, koju, kao i njegov otac, nosi u porodičnim genima. Često smo skloni da mislimo da su umetnici drugačiji od običnog sveta, što verovatno i jeste, ali je sigurno zanimljivo i to koliko se ljudi koji se bave istim poslom poznaju i koliko uvažavaju stavove jedni drugih, naročito ako su porodica i koliko mogu da odvoje profesionalno i privatno. Odgovore na sva ova pitanja i još mnogo toga otkriće nam ovog puta Feđa i Uroš Stojanović.

S obzirom na činjenicu da je gluma specifična umetnost, da li su vaši roditelji imali nešto protiv kada ste se odlučili za taj poziv?

FEDA: Sticajem okolnosti ja sam prvo pokušao na filmskoj režiji i tu me nisu primili. Bio sam jako razočaran pa sam otišao da studiram prava i posle tri godine sam upisao glumu. Bio sam jako dobar student na pravima, a moj otac je čitav svoj život, jer je sam bio pravnik, voleo da ja budem to isto, pa je jako teško primio činjenicu da sam odlučio da budem glumac, dok je moja majka, s obzirom da je bila učiteljica i držala dramsku sekciju u školi, na neki način to možda i želela i hvalila se. Moja majka je uvek govorila: "Ja imam ćerku modnog kreatora (Mirjana Marić), sina glumca i drugi sin mi je inženjer". Prema tome ona je to volela, a otac nije. Otac ne.

I sami ste skoro bili u sličnoj situaciji. Kako ste vi prihvatili Uroševu odluku da se bavi filmskom režijom?

FEDA: Uroš je neverovatno dete. On je sa sedam godina meni rekao: "Hoću da budem filmski reditelj", tako da je on mene čitavog života pripremao da će biti filmski reditelj. Meni se sve čini da je on više uticao na mene nego ja na njega. Od malena, od trenutka kada je on otkrio film mi smo išli po bioskopima redovno, pričali o filmovima. On je izgrađivao svoj ukus, koji je meni moram da priznam u početku bio jako stran, međutim, tokom vremena sam zaista shvatio da on em što ima tu želju, ume i da razume film na pravi način. Uroš je tako mene naučio mnogim stvarima. Vrlo često sam se ja prema njemu odnosio kao dete, a ne on prema meni. On me zapravo uveo u neke stvari u koje ja u početku nisam verovao, a posle sam shvatio da je bio potpuno u pravu i zavoleo sam njegov ukus koji danas poštujem.

UROŠ: Pitate da li su moji roditelji imali nešto protiv mog izbora da se bavim filmskom režijom? Pa...nisu. Nisu. Tata se malo bunio, ali ne mnogo. Mislim da to možda potiče od činjenice da je i on

prvo želeo da bude filmski reditelj, pa sam ja i nesvesno ispunio neke njegove davne snove. Znaite, mislim da ako snove ne ispune roditelji, ili ih bar ne ostvare u potpunosti, to onda učine deca. To mi je nekako prirodno.

Da li je otac pokušavao na bilo koji način da utiče na vas i da vam nametne neke svoje ideje?

UROŠ: Ne, mislim da nije. A i nije mogao. Vrlo rano sam znao šta hoću i nisam mnogo dozvoljavao da mi bilo ko nameće svoje. Nas dvojica smo se prosto družili. Odlazili smo redovno u bioskop kada sam bio mali, a i kasnije, komentarisali smo filmove, a često se dešavalo da je tata morao da gleda i neke filmove koji mu se uopšte nisu dopadali. Mi imamo sasvim drugačiji ukus. Moj je

(Foto: Đ. Tomić)

potpuno eskcentričan i mislim da je to dobro. Uvek sam želeo da budem drugačiji od ostalih, nisam se mnogo družio sa ljudima, nisam želeo da budem prosek, a vremenom sam shvatio da te sredina prihvati kakav god da si i da nikome to što nisam po "merilima" ni po načinu mišljenja, ni po oblačenju, zapravo ne smeta. Važno je da znaš šta hoćeš, a ja sam to uvek znao.

Govorili ste o drugačijem ukusu vašeg sina koji niste razumeli. Kakav je taj ukus?

FEDA: Meni se u početku činilo da je to jedan potpuno eskcentričan ukus. Ono što mi se takodje činilo je to što se njemu dopada pre hrabro, ali vremenom sam shvatio da se on tako ponaša i u životu: hrabro voli to što voli, hrabro ne voli to što ne voli, hrabro odbija nešto što mu se nudi, hrabro odbija sve moguće kompromise. I ja sam negde bio eskcentrik, ali nisam baš toliko kao što je on i nisam toliko hrabar. Medjutim, kada bih se sada vratio u Uroševu godinu mislim da bih izabrao njegov model, a njegov model je ići napred bez ikakvih kompromisa, a to je ono što ja neverovatno cenim kod njega.

A jeste li pokušavali ipak da mu nametnete neki svoj ukus?

FEDA: Što se tiče posla nisam mu nikada nametao. Pokušao sam da mu

čajem. Ponekad, samo ponekad nešto i usvojim.

FEDA: Ne znam koliko Uroš uvažava moje mišljenje, ali mislim da uvažava. Konsultovao me i dugo smo razgovarali baš povodom ovog filma "Čarlston za Ognjenku" što sam zaista ozbiljno shvatio, jer nisam hteo da ga zavedem na pogrešan put. Pomagao sam mu i za podele i za način pripremanja filma, kako se prave prve probe... Čini mi se da me je poslušao.

Vaš sin je sada mladi reditelj pred kojim je tek umetnička budućnost. Volite li da radite sa ljudima koji tek treba da pokažu šta znaju?

FEDA: Imao sam tu sreću da radim sa najboljim mladim filmskim rediteljima i shvatio sam da postoje deca koja toliko dobro znaju šta je film, toliko fenomenalno barataju tim poslom, a s druge strane neke neznalice koje nisu ni školu završile putem svojih privatnih ili pokradenih para snimaju neke odvratne filmove. Ja to ne mogu da shvatim. Ja strašno podržavam mlade i volim sa njima da radim. To svi znaju. Ja sa mojom generacijom, sa ovim starkerljama uopšte ne volim da radim, niti želim da

nametnem neki svoj ukus u odnosu na njegovo oblačenje, jer lično mislim da se on katastrofalno oblači i uopšte o tome ne vodi računa. Uvek sam smatrao da se on za moj ukus malo eskcentrično oblači. Evo, već ga Beograd prepoznaje sa tim ogromnim šeširima, nekada je nosio po nekoliko kravata odjednom. Uvek su postojali neki detalji koji su mene iritirali, ali sam shvatio da to kod njega nije poza. Prosto se tako rodio. Rodio se kao eskcentrik i ono što sam još shvatio jeste da to okolini ne smeta, da su ga tako prihvatili, a onda sam i ja digao ruke.

Šta mislite šta je to što vašeg oca kod vas najviše nervira i ima li toga uopšte?

UROŠ: Sve ga nervira. Ali, verovatno najviše moje oblačenje. Šeširi, kravate, jakne koje su uvek malo pomerene od običnog. Skoro sam siguran da ga to nervira, ali takav sam. Nisam dozvolio da mi nametnu ukus ni on ni mama, a pokušavali su.

Još ste mladi i nemate toliko iskustva, ali možete li kada je vaš otac u pitanju da odvojite privatno i poslovno? Zajedno ste radili filmove na Akademiji, a saradivali ste i na poslednjem filmu.

UROŠ: Moj otac je jako dobar glumac tako da uopšte nije bilo problema kada se radi da budemo saradnici na istom poslu bez obzira što smo otac i sin. Na kraju to je odlika profesionalizma. Za mene problem privatnog i poslovnog uopšte nije postojao. Kada radim, toliko sam posvećen poslu da samo o tome razmišljam.

FEDA: Poslovno i privatno... Uroš toliko ima ukusa, toliko zna šta hoće, da mi kada krenemo da radimo ja uopšte njega ne shvatam kao svog sina, već kao jednog zaista ozbiljnog i dobrog reditelja, koji ume da kaže šta hoće. U to sam se uverio ne samo ja radeći sa njim, nego sam se uverio šta pričaju moje kolege. On se meni tako nametnuo u životu. Recimo, kao reditelj. Ja slušam njegovo mišljenje kada odgleda predstavu, kada odgleda film. Vrlo jezgrovito on ume da vam kaže suštinu, tako da ga kad radimo shvatam vrlo profesionalno, a ne kao svog sina.

Kada razgovarate sa ocem o poslu koliko uvažavate njegovo mišljenje?

UROŠ: Pa...recimo da da. Da ga uvažavam. Medjutim, ja generalno ne volim da mi se iko meša u odluke, ali umem da

radim sa njima, pravo da vam kažem. Mislim da su oni svoje rekli, da je sada vreme da se povuku i da daju mladim ljudima prostora, a mi samo treba da ih podržavamo i kad nas pozovu da radimo sa njima.

UROŠ: Da. Moj tata voli, neobično voli da radi sa nama mladima i da nas podržava čak i kada sam možda ne veruje od početka da će to biti dobro. Možda je to zato što je on, bar za mene još uvek mlad duhom, a što je dobro za naš posao. Mnogo je važno da vas neko podržava, makar i kada grešite.

Šta je ono što bi vas posebno potreslo kada bi se Urošu dogodilo?

FEDA: Mene bi lično potreslo da ovaj film ne bude dobar. Ja nisam bog pa da kažem da će taj film biti veliki, ali siguran sam da će on biti dobar. Ali ono što znam i ono što slutim to je da je Uroš sa svojom hrabrošću i svojim nepristankom na kompromise navukao i mržnju nekih ljudi, koji će verovatno kada budu u poziciji da dodeljuju novce za nova snimanja, gledati da mu sapletu noge, jer su se na neki način osetili ugroženima. To je ta moja ružna generacija koja zapravo svojoj rođenoj deci ne daje prostora.

UROŠ: Šta bi tatu moglo da pogodi u vezi sa mnomo? Možda samo moj neuspeli, jer verovatno misli da u životu treba praviti kompromise. Ja to ne mislim. A što se tiče onoga što bi mene u vezi sa njim profesionalno pogodilo, mislim da toga trenutno nema. On je već toliko dobar i izgrađen glumac da mislim da ga ništa profesionalno ne može iznenaditi. Zato za njega ne brinem.

Obojica ste govorili o tome koliko ste različiti, ali sigurno postoji i nešto što vam je zajedničko. Šta je to?

FEDA: Zajedničko je to da smo obojica posvećeni svom poslu, volimo skoro iste stvari u životu: umetnost, film, lepe žene, zabavu.

UROŠ: Ne znam šta nam je zajedničko. Verovatno ljubav prema istom poslu. Možda je samo intenzitet te ljubavi drugačiji. Često mi se čini da ja umetnost mnogo više volim nego tata, ali on je godinama u tom poslu pa ga verovatno više ništa toliko ne iznenađuje. Za mene je trenutno umetnost izazov.

Bez obzira na razlike i sličnosti mislite li da ste se između sebe ipak dobro razumeli i da se bar koliko toliko dobro poznajete?

UROŠ: Da. Samo to mogu da kažem. Ništa to nije čudno što su ljudi različiti i što se često ne slažu oko nekih stvari. To ne znači da se ne razumeju ili ne poznaju. Naprotiv. Veličina je shvatiti drugoga i kada ne misliš isto, prihvatiti ga sa svim onim što nosi, voleti ga bez ostatka. Da, tata i ja se razumemo i dobro poznajemo.

FEDA: Ja mislim da sam se sa Urošem neverovatno dobro razumeo, jer mi nismo bili samo otac i sin, nego i dva bića koja se često sporazumevaju sa malo reči. Verovatno je to zato što smo mi ustvari jedna velika umetnička porodica. Moja majka je imala dramsku sekciju, moj otac je svirao violinu, moja sestra je modni kreator, pa njena ćerka se bavi slikarstvom, pa se Alisa bavi pozorišnom režijom. Mi smo jedna porodica koja se baš opredelila za umetnost. Nismo se mi ništa dogovarali. Izgleda da to ipak imamo u genima.

Dakle, važno je i to što nosimo u genima, a koliko se zaista između sebe poznajemo razmislite sami.

ZAŠTO (NE) IDEMO U POZORIŠTE?*

HOĆU DA ZNAM ŠTA PLAĆAM

Asistent na fakultetu, 25 god.

*Bila sam pre mesec dana.

*Publiku čini porodica glumaca, oni što rade u pozorištu, oni koji moraju da idu po zadatku (novinari, kritičari), studenti koji idu za džabe, plejada onih koji idu da bi bili viđeni i 5% stanovništva.

*Tih 5% čine oni što kupuju karte, retki kulturni i dobrostojeći ljudi.

*Cene? Dečije 500, Atelje 700, Narodno 700-1000, JDP 1000-1200.

*Ne idem često, jer nemam para. Hoću da znam šta plaćam! Poredim cenu karte sa onim što ti pozorište nudi. Šta mene briga koliko su utrošili na marketing i što se K. Radivojević smeši sa svake bandere, a scenografija je npr. jadona, svedena na minimum. Ni kostimi nisu ništa bolji.

FESTIVAL INTERNACIONALNOG STUDENTSKOG TEATRA

Zanimljivost i bogatstvo pozorišnog života Beograda često čine i manifestacije koje priređuju i studenti pozorišnih akademija. Jedna od takvih značajnih manifestacija jeste i predstojeći, drugi po redu, Festival Internacionalnog Studentskog teatra koji se održava od 23. do 26. marta 2006. godine na Fakultetu Drame i Umetnosti u Beogradu.

Osnovna ideja ovog festivala je da otkrije i predstavi različite pristupe u edukaciji mladih pozorišnih umetnika. Na festivalu će nastupiti studenti inos-

tranih akademija iz: Kine, Češke, Bugarske, Italije, Meksika, Rumunije, kao i jedna predstava studenata Fakulteta Drame i Umetnosti iz Beograda.

Ono što je svakako atraktivno na ovom Festivalu Internacionalnog Studentskog teatra jesu i predstave koje će se održati na Sceni I 'Mata Milošević'. Iz Kine, sa Centralne akademije dramskih umetnosti Pekinga dolazi predstava 'Dug san', 'WanYa Na'; iz Rumunije, sa Akademije dramskih umetnosti komad 'Ljubav', Mircea Cartarescu, dok iz Praga, Češka, posetioci će moći da vide pred-

stavu 'Žak i njegov gospodar', Milana Kundere u izvođenju Akademije izvođačkih umetnosti DAMU. Iz SCG, sa Fakulteta dramskih umetnosti iz Beograda, studenti su pripremili komad 'Avion-sporting' Iva Brdara.

U revijalnom delu ovog festivala, u istom terminu od 23. do 26. marta 2006. biće izveden Internacionalni maraton mladih stvaralaca, i to na Sceni II 'Filmski studio'. Biće to predstave sa 'ACT festivala' Baskija, Bilbao, zatim iz Amsterdama, Holandija, SCG, Priština Udi-

ne, Italija, Sofije, Bugarska, Meksiko sija, Meksiko.

U periodu od 18. do 23. marta 2006. na Fakultetu dramskih umetnosti biće održane i radionice koje pružaju mogućnost da se studenti upoznaju sa sistemima rada edukacije u pozorišnom obrazovanju, kroz predavanja profesora gostujućih i naših akademija. Radionice su iz: Italije-Commedia dell'Arte, prof. Claudio

de Maglio; Kolumbija-Gluma, prof. Ricardo Camacho; Nemačka-Pozorište Bertolda Brehta, prof. Mira Erceg; Velika Britanija-Indijski ples, prof. Balbir Singh; SCG-Scenski pokret-Radionica za Rome, prof. Ferid Karica; SCG-Dramaturško-rediteljska radionica za srednjoškole, prof. Biljana Srbljanović i prof. Alisa Stojanović.

Anita Panić

FESTIVAL MONODRAME I PANTOMIME ZEMUN - 2006

Poštovane kolege,

Obaveštavamo Vas da su pripreme za 31-ti FESTIVAL MONODRAME I PANTOMIME - 2006 u toku.

Festival se od 1973. godine održava u Zemunu. Termin za održavanje festivala u 2006-oj godini je od 06. do 09. jula meseca.

Pošto se predstave za program festivala biraju putem selekcije, te ako na vašem repertoaru imate predstave koje mogu da konkurišu na ovom festivalu, a zainteresovani ste za učešće, potrebno je da do 15. aprila 2006, pošaljete prijavu na adresu festivala:

POZORIŠTE LUTAKA PINOKIO
10080 ZEMUN, Karadorđeva 9
(ZA FESTIVAL MONODRAME I PANTOMIME)

Prijava treba da sadrži:

- 1 tačan naziv i adresu pozorišta, kompanije ili trupe u čijoj je produkcija predstava,
- 2 kraće podatke o producentu,
- 2 listu autora projekta,
- 3 kraći sinopsis predstave,
- 4 tačan broj osoblja potrebnih za realizaciju predstave,
- 5 tehničke reference i potrebe za realizaciju predstave.

Festival za predstavu koja je ušla u selekciju programa obezbeđuje:

- 6 pun hotelski pansion za ceo tim predstave,
- 7 participaciju za učešće u visini od 300 evra (dinarska protiv vrednost) za trupu ili producenta predstave,
- 8 tehničku i administrativnu operativu potrebnu za realizaciju predstave na festivalu,
- 9 PR servis za predstavu u okviru marketinških aktivnosti za potrebe festivala,
- 10 transport u lokalnu.

Sa željom da ostvarimo uspešnu saradnju, srdačno Vas pozdravljamo.

Kontakti: tel. 064-140-40-10 (Milorad Jovanović)
faks 011-602-590
email: festmono@verat.net
www.festmono-pan.org.yu

Direktor festivala
Borislav Balac

ZAŠTO (NE) IDEMO U POZORIŠTE?

IDU DA BI BILI VIĐENI, A NE DA VIDE

Student, 20 god.

*Bio sam pre godinu i nešto dana. Ne znam što ne idem češće, nemam određen razlog, a volim pozorište. Kao mali sam išao bar dva puta mesečno.

*Karte? Ne znam, nemam predstavu, od 700 do 1500? Sad sam lupio, jel' da?

*U pozorište više idu da bi bili viđeni, nego da nešto vide.

JA UVEK HOĆU

Ekonomista, 53 god.

*Pre dve nedelje, gledala sam 'Don Kihota.' Idem nekoliko puta u sezoni.

*Idem na preporučene predstave i uvek je puno. Dovoljno je da me neko pita 'jel' hoću?' Ja uvek hoću.

*Karte su od 300 na sniženju, do 700, 800, osim u JDP, tamo ne idem, tamo su skupe.

*Publiku čini omladina i babe i dede koji su se vratili pozorištu.

VESTI IZ SDUS-A

MAJSTORSKE RADIONICE

Predsedništvo SDUS-a odnedavno organizuje dramske radionice u kojima će svoja iskustva mladima preneti naši najistaknutiji umetnici: Ksenija Jovanović, Pavle Minčić, Ružica Sokić, Ivana Ašković, Boris Čakširan... u formi vežbi ili predavanja.

U samom centru grada, u Nušićevoj 4, u Kulturno prosvetnoj zajednici Srbije, prvu radionicu držao je početkom februara 2006. Svetislav Gončić, na temu muzikla i njegovih specifičnosti u odnosu na druge oblike glumačkog izražavanja.

Slobodan Beštić, prvak Drame Narodnog pozorišta u Beogradu, 14. februara 2006. predstavio je svojim mladim kolegama načine integracije verbalnog i teatra pokreta.

Kreativna drama-umetnički proces kao metod stvaranja scenskog dela tema je sledeće radionice koju će u Narodnom pozorištu u Beogradu voditi rediteljka Sunčica Milosavljević.

O vremenu i mestu održavanja dramskih radionica i tematskih tribina naši članovi će biti obavestavani putem elektronske pošte i slanjem SMS poruka.

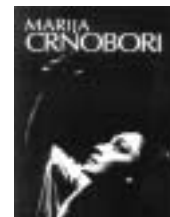
TRIBINE

Polovinom februara, takođe u prostoru KPZ Srbije, tribinom pod nazivom Samostalni dramski umetnici-problemi i perspektive, nastavljena je serija razgovora na važne teme iz oblasti pozorišne umetnosti. U razgovoru koji je vodila Snežana Kutrički, predstavnik KOO umetničkih udruženja Srbije u okviru koga se poslednjih godina iniciraju rešenja za brojne probleme statusa samostalnih umetnika, učestvovali su glumci Zoran Cvijanović, Diana Kržanić Tepavac, Maja Mitić, Sonja Jauković, reditelji Sunčica Milosavljević i Saša Latinović.

BAZA PODATAKA

Podsećamo vas da, ukoliko to već niste učinili, dostavite Savezu popunjene upitnike za izradu Baze podataka. Zajedno sa fotografijama. Baza podataka je važna, da bi naša komunikacija bila što uspešnija.

MONOGRAFIJE

MARIJA CRNOBORI

Priredio Aleksandar Milosavljević

cena: 500 dinara

MATA MILOŠEVIĆ

Priredile:

mr Ksenija Šukuljević - Marković i Olga Savić

cena: 500 dinara

LJILJANA KRSTIĆ

Priredila Ognjenka Milićević

cena: 500 dinara

OLIVERA MARKOVIĆ

Priredio Feliks Pašić

cena: 500 dinara

STEVAN ŠALAJIĆ

Priredio Petar Marjanović

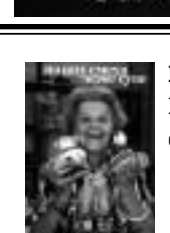
cena: 500 dinara

VLASTIMIR ĐUZA STOJILJKOVIĆ

Priredio Zoran T. Jovanović

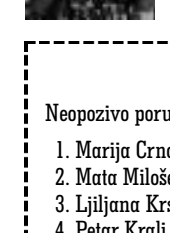
cena: 500 dinara

BRANKA VESELINOVIĆ

Priredio Zoran T. Jovanović

cena: 500 dinara

IVAN BEKJAREV

Priredio Zoran T. Jovanović

cena: 500 dinara

PORUDŽBENICA

Neopozivo poručujem pouzdećem sledeća izdanja Saveza dramskih umetnika Srbije:

1. Marija Crnobori	.....	primeraka
2. Mata Milošević	.....	primeraka
3. Ljiljana Krstić	.....	primeraka
4. Petar Kralj	.....	primeraka
5. Olivera Marković	.....	primeraka
6. Rade Marković	.....	primeraka
7. Stevan Šalajić	.....	primeraka
8. Mira Banjac	.....	primeraka
9. Vlastimir Đuza Stojiljković	.....	primeraka
10. Stevo Žigon	.....	primeraka
11. Mihailo Janketić	.....	primeraka
12. Branka Veselinović	.....	primeraka
13. Ivan Bekjarev	.....	primeraka

Poručene knjige i PTT troškove platiću poštaru prilikom preuzimanja
Naručilac:

Adresa:

Telefon:

Savez dramskih umetnika Srbije, Beograd, Studentski trg 13/VI, 2631 464, 2631 522, 2631 592;

